

GEORGIA AND THE EXTERNAL WORLD

Copyright © 2025 the Author/s

Peer review method: Double-Blind

Accepted: May 17, 2025

Published: June 12, 2025

Original scientific article

DOI suffix: 10.36962/NEC20022025-7

Zurab Khonelidze

Doctor of Political Science, Professor, Rector

Sokhumi State University

President of the Academy of Educational

Sciences of Georgia

Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary

<https://orcid.org/0000-0002-4625-7632>

Email: zurabkhonelidze@gmail.com

ABSTRACT

Due to its geopolitical location, the Georgian state has constantly experienced tense and often difficult relations with external political actors. The history of our country is a complex tapestry of both positive and negative events, which have profoundly shaped the ethnopsychology, traditions, cultural existence, and political relations of the Georgian people living at a perilous crossroads. If any country can be said to have traversed a turbulent historical path, it is Georgia — whose history, situated at a geopolitical crossroads, is a continuous narrative of persistent scrutiny, the search for political orientation, overcoming internal and external contradictions, and the struggle against myriad adversities.

Naturally, Georgia's geopolitics remain unchanged today, and the interests of various world empires are intensely reflected in the ongoing conflicts that form a red thread throughout contemporary Georgian politics and public discourse.

The functioning of the Georgian state, its welfare, stability, and the prevention of the fragmentation of its society into separate, mutually antagonistic enclaves vulnerable to dissolution must be sought through adherence to the rules of political engagement and through transforming the existing reality. This approach demands the formulation of a strategic development action plan, which through systematic and consistent efforts, will enable Georgia — by upholding the balance of additional interests of key political regulators and global powers — to acquire an international role commensurate with its worldview and environmental conditions, to justify the necessity of a unified space including vis-à-vis the external world, to restore or create a new, full-fledged democratic environment, and once again become an organically whole, unified, multiethnic state.

A prerequisite for achieving this objective is, taking into account domestic and external factors, to identify a theme that internally consolidates the nation — linked to the unity of Georgia as a nation and the supreme value of freedom as an eternal ideal — and externally reflects the recognized unified approach of the international community regarding Georgia's territorial integrity. The only theme that meets these criteria is associated with the resolution of the pseudo-ethnopolitical conflict over Abkhazia (as well as the so-called South Ossetia).

More broadly, conflicts have occupied a central place in human history. Since the 19th century, and particularly throughout the 20th century, a specific form of conflict has entered international politics on a large scale — conflicts between nations and ethnic groups. It is widely believed that a significant factor in this development was the misinterpretation of the "right of self-determination among peoples" that emerged during the decolonization era. Consequently, all conflicts, including ethnopolitical ones, are characterized by an exceptionally complex and multifaceted nature. Georgia exemplifies this complexity — a country whose natural geopolitical advantage

became an obstacle to conflict resolution. The reasons are clear. At the threshold of the post-Soviet transformation, no Georgian government was able to: Secure for the country its rightful place according to its natural and historical functions, nor take steps adequate to the demands of the time; Identify and manage the traditionally involved external factors in Georgia's future fate — the inherently confrontational forces, the main geopolitical centers, transnational corporations, political systems, dominant global and regional leaders — and the anticipated threats posed by replacement states.

Due to the contradictory nature of various states, it was not understood that Georgia's territory is insufficient to serve as the exclusive space for the convergence of interests and powers of all key stakeholders, much less to reconcile these interests with those of the Georgian state itself.

KEYWORDS: Georgia, geopolitics, external world, conflict, territorial integrity, diplomacy, university, peace, foreign policy, science diplomacy

REFERENCES:

1. Zurab Khonelidze, *The Georgian Paradigm of Peace*, Tbilisi, 2021. (in Georgian)
2. Hedley Bull, *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*, translated by Giorgi Khelashvili, Tbilisi, 2003. (in Georgian)
3. Karl Jaspers, *The Idea of the University*. <http://www.socium.ge/index.php/articles/education/60-2012-08-07-20-16-19>, last accessed February 5, 2024.
4. Bruce Jentleson, *American Foreign Policy: The Dynamics of Choice in the 21st Century*, Duke University, translators: Davit Aprasidze, Ana Mikautadze, Archil Abashidze, Giorgi Gvalia, Nino Tkaridze, Tariel Sikharulidze, Tamar Kumsishvili, Nino Pavlenishvili, Tbilisi, 2015. (in Georgian)
5. Harold Nicolson, *Diplomacy* (Oxford University press), 1950.
6. Georgia Makes 'Unilateral Pledge' of Non-Use of Force Civil Georgia, Tbilisi / 23 Nov'10 / 17:09 <https://old.civil.ge/eng/article.php?id=22880>
7. Samuel Hantigton, Why International Primacy Matters, *International Security* 17.4, Spring, 1993;
8. Fedoroff, N, "Science diplomacy in the 21st Century", *Cell*, 2009, 136 (1), January, pp. 9–11
9. Committee on Global Science Policy and Science Diplomacy (2011). National Academies.
10. Committee on Global Science Policy and Science Diplomacy (2011). U.S. and International Perspectives on Global Science Policy and Science Diplomacy: Report of a Workshop. National Academies Press, ISBN 978-0-309-22438-3, pp. 60.
11. National Research Council. 2015.
12. Букалова С. В. Научная дипломатия: сущность и роль в системе между- народных отношений// *Мировая политика*. № 2. 2018.

საქართველო და გარე სამყარო

ზურაბ ხონელიძე

პოლიტიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, რექტორი
სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
საქართველოს განათლების მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი
საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩი
<https://orcid.org/0000-0002-4625-7632>
ელ-ფოსტა: zurabkhonelidze@gmail.com

აბსტრაქტი

საქართველოს სახელმწიფოს თავისი გეოპოლიტიკური მდებარეობიდან გამომდინარე, მუდმივი, ხშირად დაძაბული და მძიმე ურთიერთობები ჰქონდა გარე სამყაროს პოლიტიკურ აქტორებთან. ჩვენი ქვეყნის ისტორია პოზიტიური და ნეგატიური თავგადასავლების დიდი კრებულია, რომელმაც მნიშვნელოვნად განსაზღვრა სახიფათო გზაჯვარედინზე მცხოვრები ქართველი ხალხის ეთნოფსიქოლოგია, ტრადიცია, კულტურული ყოფა და პოლიტიკური ურთიერთობები მეზობელ სახელმწიფოებთან. თუ რომელიმე ქვეყანაზე შეიძლება ითქვას, ქართველებით სავსე ისტორიული გზა განვლო, ეს საქართველოა, რომლის ისტორია გეოპოლიტიკურ გზაჯვარედინზე მყოფი ქვეყნის მუდმივი განსჯის, პოლიტიკური ორიენტაციის ძიების, გარე და შიდა წინააღმდეგობების დაძლევისა და ათასი ჯურის მომხდურის წინააღმდეგ ბრძოლის ისტორიაა.

ბუნებრივია, საქართველოს გეოპოლიტიკა დღესაც იგივეა და მსოფლიოს სხვადასხვა იმპერიის ინტერესები ინტენსიურად აისახება მუდმივ წინააღმდეგობებში, რომლებიც წითელ ზოლად გასდევს თანამედროვე ქართულ პოლიტიკასა და ქართულ საზოგადოებრივ აზრს.

ქართული სახელმწიფოს ფუნქციონირება, მისი კეთილდღეობა, სტაბილურობის უზრუნველყოფა და მოსალოდნელი საფრთხეების, მათ შორის, კვდომისკენ მიდრეკილ ცალ-ცალკე სივრცეებად ჩამოყალიბების პროცესის შეჩერება, პოლიტიკური თამაშის წესების დაცვით, არსებული მოცემულობის შეცვლაში უნდა ვეძებოთ. მიდგომა მოითხოვს სტრატეგიული განვითარების სამოქმედო გეგმის შედგენას, რომელიც სისტემური და თანმიმდევრული მოქმედებით გააჩენს შესაძლებლობას: საქართველომ, პოლიტიკის ძირითადი რეგულატორის დამატებითი ინტერესისა და მსოფლიო მომწესრიგებელ ძალთა წონასწორობის დაცვით,

შეიძინოს მსოფლმხედველობითი და გარემო პირობების შესაბამისი საერთაშორისო ფუნქცია, დაასაბუთოს ერთიანი სივრცის საჭიროება, მათ შორის გარესამყაროსთვის, აღიდგინოს ან შექმნას ახალი სრულფასოვანი დემოკრატიულ სივრცე, გარემო და კვლავ იქცეს ორგანულად მთლიანი, ერთიან მულტიეთნიკურ სახელმწიფოდ.

აღნიშნული მიზნის მიღწევის აუცილებელი წინაპირობაა, საშინაო და საგარეო ფაქტორების გათვალისწინებით, მოვიძიოთ თემა, რომელიც ქვეყნის შიგნით ერის მაკონსოლიდირებელ – საქართველოს ერთიანობისა და უმაღლესი ღირებულების – თავისუფლების მარადიული იდეის რეალიზაციას დაუკავშირდება, ხოლო, ქვეყნის გარეთ – საქართველოსადმი საერთაშორისო თანამეგობრობის აღიარებულ ერთიან მიდგომას – ქართული სახელმწიფოს ტერიტორიულ მთლიანობას. თემა, რომელიც აღნიშნულ კრიტერიუმებს აკმაყოფილებს, ერთადერთია და იგი, ფსევდო-ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტის – აფხაზეთის (ასევე, ე.წ. სამხრეთ ოსეთის) პრობლემის დარეგულირებასთან ასოცირდება.

ზოგადად, კაცობრიობის ისტორიაში უმნიშვნელოვანესი ადგილი უჭირავს კონფლიქტებს. მე-19 საუკუნიდან მოყოლებული, განსაკუთრებით, მე-20 საუკუნეში, საერთაშორისო პოლიტიკაში მასშტაბურად შემოდის მისი ერთ-ერთი ნაირსახეობა – კონფლიქტი ერებსა და ეთნოსებს შორის. ვფიქრობთ, ამ პროცესში დიდი როლი შეასრულა დეკოლონიალიზმის ეპოქის დროს დამკვიდრებულმა „ერებს შორის თვითგამორკვევის უფლებების“ არასწორმა ინტერპრეტაციამ. აქედან გამომდინარე, ყველა კონფლიქტი, მათ შორის ეთნოპოლიტიკური, უკიდურესად რთულ და კომპლექსურ ხასიათს ატარებს. ამის ნათელ მაგალითად გამოდგება საქართველო – ქვეყანა, სადაც კონფლიქტების წარმოშობისა და მისი დარეგულირების გზაზე დაბრკოლებად იქცა ქვეყნის ბუნებ-

რივი უპირატესობა – გეოსტრატეგიული მდგომარეობა. მიზეზი ახსნადია. პოსტსაბჭოთა სივრცის ტრანსფორმაციის ზღურბლზე, წარსულში საქართველოს ვერცერთმა ხელისუფლებამ:

1. ქვეყანას ვერ მოუპოვა თავისი ბუნებრივ-ისტორიული ფუნქციის შესაფერისი ადგილი და ვერც დროის მოთხოვნის ადეკვატური ნაბიჯი გადადგა; 2. ვერ შეძლო საქართველოს მომავალ ბედში, ტრადიციულად ჩართული გარე ფაქტორების, თანდაყოლილი კონფრონტაციული ძალების იდენტიფიცირება, ძირითადი გეოპოლიტიკური ცენტრების, ტრანსნაციონალური კორპორაციების, პოლიტიკური სისტემების, მსოფლიო დომინანტი და რეგიონული ლიდერ სახელმწიფოთა ინტერესების (მოკლევადიან თუ გრძელვადიან პერსპექტივაში) გათვალისწინება, ჩანაცვლებული ქვეყნების მხრიდან მოსალოდნელი საფრთხე.

რიგ სახელმწიფოთა წინააღმდეგობრივი ხასიათიდან გამომდინარე, ვერ გაითავისა, რომ საქართველოს ტერიტორია არასაკმარისი სივრცეა ძირითადი დაინტერესებული ქვეყნების, ძალების, ინტერესთა თანხვედრისათვის, მით უფრო, ამ ინტერესების ქართულ სახელმწიფო ინტერესებთან შესაბამისობაში მოსაყვანად.

საკვანძო სიტყვები: საქართველო, გეოპოლიტიკა, გარე სამყარო, კონფლიქტი, ტერიტორიული მთლიანობა, დიპლომატია, უნივერსიტეტი, მშვიდობა, საგარეო პოლიტიკა, სამეცნიერო დიპლომატია

ძირითადი ტექსტი

საქართველო, რთული სამეზობლოთი, არ არის ავტონომიური, ჩაკეტილი სისტემა. იგი, რელიგიურად, ისტორიულად და გეოგრაფიულად, იმ გეოპოლიტიკურ, გეოეკონომიკურ და სამხედრო-პოლიტიკურ ინტერესთა გადაკვეთის ეპიცენტრშია, რომელსაც არა მხოლოდ ქართული, არამედ, სამხრეთ კავკასიური, საერთო კავკასიური სოციო-კულტურული და პოლიტიკური სივრცე ჰქვია. ჩვენი ბედ-იღბლის განსაზღვრა და სახელმწიფოებრივი ამოცანების რეალიზაცია (მათ შორის, უპირველესი – ერთიანობისა და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა), სცილდება ქვეყნის საზღვრებს, იძენს რა რეგიონულ და გლობალურ მასშტაბებს, ვერ იქნება დამოკიდებული მხოლოდ საქართველოზე, ან ქვეყანაზე, რომლის მიერ დღემდე ოკუპირებულია ჩვენი ტერიტორიის 20 პროცენტი.

მართალია, კავკასია ერთიანი რეგიონია, მაგრამ რეგიონულ სივრცეში (რომელიც საკუთრივ

– კავკასიურის, აღმოსავლურისა და დასავლურის სინთეზია) უნდა ვიგულისხმოთ მხოლოდ სამხრეთ კავკასია, სადაც მორგანიზებული ცენტრის პრიორიტეტული მნიშვნელობა ოდითგანვე საქართველოს ენიჭება. რაც შეეხება, კავკასიას მსოფლიო ხალხთა ცივილიზაციის აკვანსა და მის კუთვნილებას, საქართველოც იმ ისტორიის ნაწილია, რომელსაც კავკასიური ერთობა ჰქვია, თუმცა, ფაქტია, რომ IV საუკუნიდან ამ ერთიანობის იდეის რეალიზაცია ვერ მოხერხდა. ამდენად, ძველი იდეისადმი ჩაბლაუჭების ნაცვლად, უმჯობესია, მით უფრო დღეს, როცა ანგარიშგასანევი ძალების, უპირველესად, რუსეთისთვის, კავკასიური სოლიდარობაც კი მიუღებელია, კავკასია კავკასიელ ხალხთა მხოლოდ კულტურულ-ცივილიზაციურ ერთობად უნდა განვიხილოთ. ხოლო, სამხრეთ კავკასია, სუვერენული სახელმწიფოებისგან შემდგარ იმ ერთიან რეგიონულ სივრცედ, რომელიც ერთად წარსდგება მსოფლიოს ძირითადი გეოპოლიტიკური ცენტრების, უპირველესად, აშშ-ისა და მისი მეშვეობით ევროკავშირისა და რუსეთის წინაშე.

რეგიონი, ჯერ კიდევ „დიდი აბრეშუმის გზის“ ისტორიული ეპოქიდან, საკვანძო-სტრატეგიული მდებარეობით (მოქმედი თუ პოტენციური ენერგოდე-რეფანი, სატრანსპორტო, სავაჭრო კავშირების მაგისტრალი და ა.შ.), XXI საუკუნის ახალი მსოფლიო წესრიგის ჩამოყალიბებასთან დაკავშირებული – ამერიკის, რუსეთის, ევროპის, ჩინეთის, თურქეთის, ირანის, აზიისა და სხვა საერთაშორისო ძალთა ინტერესთა ჯგუფებს შორის დაპირისპირების ადგილია;

ღია თუ სხვა ფარული ინტერესები (მათ შორის, ჩინეთის თანდათანობით მზარდი) და განსაკუთრებით, ძირითადი მოთამაშეების – აშშ-რუსეთის, ასევე, რეგიონით დაინტერესებული აღნიშნული სხვა გავლენიანი ძალების ურთიერთობის ხარისხი (თანაარსებობა რთული, ხოლო მის გარეშე შეუძლებელი), გამორიცხავს საქართველოსა და საერთო რეგიონული სივრცისადმი ყოველგვარი ცალმხრივი სტრატეგიის არსებობას, რაც მთლიანობაში, მათი მონაწილეობისა და გადანაცვლებების ერთობლივად მიღების აუცილებლობას, ანუ კონსტრუქციული თანამშრომლობის რეალურ შესაძლებლობას განაპირობებს.

საერთაშორისო თანამეგობრობამ – საქართველოს წარსულ ხელისუფალთა არაეფექტიანი და არათანმიმდევრული საქმიანობის, უპირველესად, საკუთარ ინტერესს მორგებული სახელმწიფო პოლიტიკის, ენერგოიმპერიასთან კონფრონტაციის

რეჟიმში ყოფნის, საერთაშორისო სისტემაში რუსეთის ფაქტორისა და ახლო აღმოსავლეთის ქვეყნებით მეტი დაინტერესების შედეგად, ბოლომდე ვერ/არ გააცნობიერა საბჭოთა იმპერიის მიერ ჩვენს ქვეყანაში (ასევე, პოსტსაბჭოთა სივრცის სხვა ქვეყნებშიც) ეროვნული სუვერენიტეტის წინააღმდეგ ჩადებული ნაღმების, ეთნოპოლიტიკურ კონფლიქტებად მონათლული პოლიტიკური კონფლიქტების პროვოცირებისა და გლობალურ პრობლემად მისი ქცევის რეალური მიზეზები.

მართალია, გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია ცდილობდა პოსტსაბჭოთა ქვეყნების ტერიტორიების სტატუს-ქვოს პოლიტიკის გატარებას, მაგრამ, როგორც ჩანს, პრობლემური, ქართული სახელმწიფოსადმი არასაკმარისი მოტივაციის (მიზეზი, უპირველესად, ჩვენშია), შიდა და პოლიტიკური კონფლიქტის მხოლოდ ფორმალური ინტერნაციონალიზაციის გამო, მოუმზადებელი აღმოჩნდა ცივი ომის შემდგომ პერიოდში საქართველოში, აფხაზეთში (1993 წ.), ასევე, ე.წ. სამხრეთ ოსეთში (2008 წ.). კონფლიქტებისა და შექმნილი, ჩამოყალიბებული სხვა რეალობის, ერთმანეთზე დამოკიდებული საერთო რეგიონული პრობლემის გადაწყვეტაში საქართველოს, როგორც პროგრესული ქვეყნის როლის გააზრების თვალსაზრისითაც.

ცნობილია, რომ ეთნოსშორისი ურთიერთობები თავისთავად მაღალი კონფლიქტოგენურობით გამოირჩევიან, ხოლო როდესაც ამას ემატება პოლიტიკური შეცდომებიც, მათი ფეთქებადი პოტენციალიც რამდენჯერმე იზრდება. საბჭოთა კავშირის დაშლამ, არა მხოლოდ ქვეყნების შიგნით, არამედ საერთაშორისო დონეზეც, კარდინალური ძვრები გამოიწვია. ეს იყო პერიოდი, როდესაც ხელისუფლებებს მაქსიმალურად სწორი და ზომიერი პოლიტიკა უნდა გაეტარებინათ, „მარქსისტული ინტერნაციონალიზმი“ ჩაენაცვლებინათ ეროვნული იდეოლოგიით, რათა საქართველოში მცხოვრებ ეთნოსებს გასჩენოდათ ერთიანი სახელმწიფოებრიობის განცდა.

ზეიად გამსახურდიას ხელმძღვანელობით, საქართველოს მარადიული იდეის-თავისუფლების გარშემო ერის კონსოლიდაცია და ერთიანობის განცდა, სამუხაროდ, ხანმოკლე აღმოჩნდა და სამხედრო გადატრიალებით დასრულდა. შემდგომში, ანტისახელმწიფოებრივად განწყობილი ჯგუფები,

მათ შორის, ქვეყნის გარედან მართულნი, როგორც ეთნიკური, ასევე პოლიტიკური ნიშნით, ერთმანეთს დაუპირისპირდნენ მატერიალური დოვლათისა და ძალაუფლების ხელში ჩასაგდებად. ამ ყველაფრის ფონზე, საქართველოს, როგორც ნაციონალური პოლიტიკური ორგანიზმის აღქმა, ხშირად, პირად ინტერესებს მორგებულ ჯგუფებს შორის შეიარაღებულ დაპირისპირებაში გადაიზარდა. გარკვეულმა ძალებმა არსებული ვითარება გამოიყენეს ეთნიკური ნიშნით დაპირისპირებისა და კონფლიქტისთვის. სხვებმა კი, პოლიტიკურ იდეოლოგიებს ამოფარებულებმა, ქვეყნის შიგნით კონფლიქტების კერები შექმნეს.

მართალია, საქართველომ მძიმედ, მაგრამ მაინც დაძლია არალეგალურ დაჯგუფებებსა და სახელმწიფოს შორის დაპირისპირება, მაგრამ, ე.წ. ეთნიკური კონფლიქტები, დღემდე ყველაზე მწვავე პრობლემად რჩება.

აფხაზეთში საომარი მოქმედებების დასრულებიდან, 1993 წლიდან, აფხაზეთის საკითხთან დაკავშირებით, გაეროს უშიშროების საბჭოს მიღებული აქვს ათობით პოლიტიკური რეზოლუცია, რომლებშიც, გამოხატულია მხარდაჭერა და პატივისცემა საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის პრინციპის, იძულებით გადაადგილებული პირების – დევნილების უპირობო დაბრუნების, დევნილი საქართველოს მოქალაქეების ქონებრივი საკითხების მიმართ. აქ იგულისხმება აფხაზეთის სეპარატისტული ხელისუფლების მიერ ჩატარებული ე.წ. არჩევნების არცნობა და ა.შ. ასევე, გაეროს უშიშროების საბჭომ საფუძველი ჩაუყარა „გაეროს დამკვირვებელთა მისიას“ საქართველოში. 1997 წლიდან ამოქმედდა „გაეროს გენერალური მდივნის საქართველოს მეგობართა ჯგუფი“¹, რომლის შემადგენლობაშიც შევიდნენ ამერიკის შეერთებული შტატები, გერმანია, დიდი ბრიტანეთი და საფრანგეთი. ამ ჯგუფის მიზანი იყო საქართველოში არსებული კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარება, საერთაშორისო ჩართულობის გაზრდის ხარჯზე.

ამასთან, საქართველოსა და რუსეთს შორის 2008 წლის 12 აგვისტოს ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმების შესაბამისად, იმავე წლის 15 ოქტომბერს შეიქმნა ჟენევის საერთაშორისო მოლაპარაკებების ფორმატი. იგი იმართება გაეროს, ევროკავშირისა და ეუთოს თანათავმჯდომარეობით

1 1993 წლის დეკემბერში, საქართველოს მეგობართა ჯგუფის შექმნა გაერო-ს გენერალური მდივნის მხარდასაჭერად, ქართულ-აფხაზურ სამშვიდობო პროცესში გარკვეული დაძაბულობის მაჩვენებელი იყო დასავლეთის მთავრობებსა და რუსეთს შორის. ჯგუფის წევრები დასავლეთიდან თვლიდნენ, რომ მათ უნდა გაეწონასწორებინათ რუსეთის მხრიდან აფხაზეთის ხელისუფლებისათვის განუღწევი მხარდაჭერა საქართველოს მთავრობის მტკიცე მხარდაჭერით. წყარო: <http://smr.gov.ge/Uploads/66c4e7.pdf>

ე.ნ. აგვისტოს ომში მონაწილე მხარეების – საქართველოსა და რუსეთს შორის. მოლაპარაკებებში ჩართულნი არიან წარმომადგენლები აშშ-დან, მონაწილეობენ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის თავმჯდომარე, ყოფილი ე.წ. სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის დროებითი ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი და საოკუპაციო, დე ფაქტო რეჟიმის წარმომადგენლები აფხაზეთიდან და ცხინვალის რეგიონიდან.

ჟენევის მოლაპარაკებები მიზნად ისახავს: უსაფრთხოების კომპლექსური მექანიზმებისა და უსაფრთხოების გარანტიების შემუშავებას მთლიანად რეგიონისთვის, ქართულ-აფხაზური და ქართულ-ოსური დაპირისპირების ზონების ჩათვლით, რაშიც თავისთავად იგულისხმება აფხაზური და სამხრეთ ოსური მხარეების ინტერესების გათვალისწინება და პასუხიმგებლობის წილის განსაზღვრა.

არსებული მრავალმხრივი საერთაშორისო ფორმატი, სადაც საქართველო არ არის უმცირესობაში და რუსეთს ქართულ მხარესთან დიალოგი ჩვენზე მოკავშირეებისა და სტრატეგიული პარტნიორების – ამერიკისა და ევროპელების თანდასწრებით უხდება, შექმნა სიტუაცია, სადაც „გარეგნულად ყველაფერი ნესრიგშია“. თუმცა, რეალურად, საერთაშორისო დისკუსიამ მაინც ვერ უზრუნველყო ძირითადი მიზნის ასრულების – დეოკუპაციის პროცესის დაწყება. მიზეზი – პრობლემა არის არა მედიატორებში, მათი მხრიდან ვალდებულებების შეუსრულებლობაში, არამედ, გაუმართლებლად გადაჭარბებულ წარმოდგენებში, რომელიც ყალბად, მხოლოდ საკუთარი პასუხიმგებლობიდან გაქცევის მიზნით, ჩამოაყალიბეს ყოფილმა ხელისუფლებებმა და ე.წ. ელიტებმა.

ამდენად, გადაუდებელ ამოცანად მიგვაჩნია არა უარის თქმა ამ უმნიშვნელოვანეს საერთაშორისო ფორმატებზე, ან მათი ჩანაცვლება, არამედ, უკვე არსებულ ფორმატებში ცვლილებების შეტანა (დამატებით, ახლის შექმნაც), რომელიც პრობლემის ახლებური გააზრებით შეცვლის კონფლიქტისადმი მიდგომას და გაზრდის ფორმატის ქმედუნარიანობასა და პროდუქტიულობას. ვგულისხმობთ სამუშაო ჯგუფების რეკომენდაციების სანაცვლოდ, რომელთაც არა აქვთ შესრულების ვალდებულება, მოქმედი ფორმატის სტატუსის გაზრდას და ა.შ.

მართალია, „მშვიდობას ყველაზე უკეთ უზრუნველყოფს ძალა, რომელსაც სახელმწიფოების გათვლებზე გავლენის მოხდენა შეუძლია“¹, მაგრამ გასათვალისწინებელია ორი მნიშვნელოვანი გარემოება: 1. „საქართველო, დღესაც, როგორც საუკუნეების განმავლობაში, დგას ცივილიზაციათა გზაჯვარედინზე. მისი გეოპოლიტიკური მდგომარეობა მუდმივად განპირობებულია სხვა სახელმწიფოთა ინტერესების გადაკვეთით.

იგი კვლავ რჩება ღერძულა სახელმწიფოების გავლენის სფეროში. ამიტომ, ქვეყნის წინაშე მდგარი ამოცანები და ეროვნული ინტერესების განხორციელება განსაკუთრებულ გონიერებასა და ძალისხმევას მოითხოვს. და იმისათვის, რომ საქართველომ შეძლოს მის წინაშე მდგარი უმთავრესი ამოცანების შესრულება, მან უნდა გაითვალისწინოს რეგიონსა და მსოფლიოში არსებულ ძალთა პოლიტიკური ბალანსი“². 2. დიდი სახელმწიფოების გათვლებში უნდა გვეჩიროს არა აბსოლუტური ძალის, არამედ, ე.წ. აგრეგირებული სტრუქტურული ძალის პოზიცია, რომელიც მიმართულია არა აბსოლუტური ძალის, არამედ, კონკრეტული საკითხის გარშემო მობილიზებული ძალის წინააღმდეგ.

დასავლურმა პოლიტიკურმა ისტებლიშმენტმა მსოფლიოს მშვიდობისა და კეთილდღეობის, საზოგადოებრივი ურთიერთობების განვითარების უზრუნველყოფის ახალი მიდგომა შესთავაზა – სამეცნიერო დიპლომატიის სახით. იგი ეფუძნება მსოფლიო გამოცდილებას და, უპირველეს ყოვლისა, თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობებში არსებული სამეცნიერო – ტექნიკური და ეკონომიკური პრობლემების მოწესრიგების პარალელურად, ზრდის ნდობასა და ჩართულობის პროცესს ურთიერთთანამშრომლობის პროცესში.

მსოფლიო პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ კონფლიქტების სამშვიდობო რეგულირების შემოთავაზებული მოდელებით, რომლებიც საერთაშორისო ორგანიზაციებს, სამთავრობო და არასამთავრობო რესურსებსა და მათ, ძირითადად მაინც, სახელმწიფოს მხრიდან არაგეგმიურ და არაკოორდინირებულ საქმიანობას ეყრდნობა, ჯერ კიდევ მიღწეული არ არის თანამედროვე პოლიტიკური პროცესების „ჩიხში შესული“ კონფლიქტების აღმოფხვრა. მაგალითად, ისეთი კონფლიქტები, როგორიცაა: აფხაზეთი და ცხინვალის რეგიონი (საქართველო), მთიანი ყარაბაღი (აზერბაიჯანი), დნესტრისპირეთი (მოლდოვა), ბოსნია, ჰერცეგოვინა, კოსოვო

1 ბრუს ჯენტლესონი. ამერიკის საგარეო პოლიტიკა, არჩევანის დინამიკა 21-ე საუკუნეში, თბილისი, 2015. გვ. 11-12.
2 <http://www.parliament.ge/uploads/other/49/49745.pdf>

(ყოფილი იუგოსლავია), ქაშმირი (ინდოეთი), კვიპროსი (საბერძნეთი, თურქეთი), ტაივანი (ჩინეთი), ჰონგ კონგი (ჩინეთი), სამხრეთი ტიროლი (იტალია) და ა.შ. არსებული მდგომარეობის დრამატიზების ნაცვლად, თუ არ გვინდა ქართული სახელმწიფო პოლიტიკა რეალური პრობლემებისგან გაქცევას დაემსგავსოს, აუცილებელია ფილოსოფიური გააზრება (ზედმეტი პოლიტიზების გარეშე), მიდგომა დაგვეხმარება უპირველესი ამოცანის გარკვევაში – „თუ რა გვჭირს“, „რა სენით ვართ შეყრობილნი“ (დაავადებულნი) და როგორ მოვძებნოთ გამოსავალი, რომელიც, ძირითადად მაინც, ქართველი ხალხისა და მისი ხელისუფლების სტრატეგიულ აზროვნებაზე, ჩვენს აზროვნებაში „ნესრიგის დამყარებაზე“, გონიერებასა და ქმედუნარიანობაზე იქნება დამოკიდებული.

კონფლიქტის დარეგულირების ორი გზა არსებობს: ძალისმიერი და მშვიდობიანი. ამდენად, ჩვენ, ქართველები, არჩევანის წინაშე არ ვდგავართ. ქვეყნის მთლიანობის უზრუნველყოფის ერთადერთ საშუალებად მხოლოდ მშვიდობიანი თანაარსებობა გვესახება. არჩევანამდე – რა გზას დავადგეთ – აუცილებელია, სწორად განვსაზღვროთ სახელმწიფოს ახალი მიზანი, დავასაბუთოთ მისი საჭიროება, სარგებლიანობა, მათ შორის, გარე სამყაროსთვის და სისტემური მიდგომით ჩამოვყალიბოთ მიზნის მიღწევის, მსოფლმხედველობისა და გარემო პირობების შესაბამისი, თანამიმდევრული, სტრატეგიული მოქმედების ერთიანი გეგმა (პროგრამა – პროექტი). არსებული რესურსებით (ინსტიტუციებით), ამის განხორციელება შეუძლებელია. ამიტომ, ვფიქრობთ, საჭიროა ახალი, არაპოლიტიზებული ინსტიტუცია, ინტელექტუალური რესურსი, რომელიც პოლიტიკის ველზე შეავსებს კონფლიქტების რეგულირების არჩეულ სტრატეგიას და ხელს შეუწყობს დაპირისპირებულ მხარეებს შორის ურთიერთობების გაჯანსაღების (თუნდაც, საკუთარი პრაგმატული ინტერესებიდან გამომდინარე) აუცილებლობის გაცნობიერებას.

ჩვენი სახელმწიფოებრივი მშენებლობის გზა ქართულ-აფხაზური, ქართულ-ოსური და მულტიეთნიკურია. იგი დღეს გადის განათლებაზე, როგორც სისტემურ ქმედებათა პროცესზე, მის უმაღლეს მწვერვალზე მეცნიერებაზე, როგორც ობიექტური ცოდნის ჭეშმარიტ წყაროზე და მოტივირებულ, პრაგმატულად მოაზროვნე და საზოგადოების ყველაზე ჯანსაღ ნაწილზე, როგორც ჩვენს შემდგომ თაობაზე - ახალგაზრდობაზე.

ინსტიტუცია, რომელიც მოიცავს განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდების ერთობას, არის საგანმანათლებლო დაწესებულება. მას აქვს შესაძლებლობა, არა მხოლოდ დააკმაყოფილოს აღნიშნული მოთხოვნები (ისე, რომ თავად არ დაზარალებეს), მოახდინოს ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებების გენერირებისა და ფორმირების თავისუფალ საბაზისო სივრცედ გარდაქმნა და იქცეს კონფლიქტის მშვიდობიანი დარეგულირების საწყისად. ასეთი ინსტიტუცია ერთადერთია და ეს არის უნივერსიტეტი. დიახ, უნივერსიტეტი – ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებების გენერირებისა და ფორმირების საბაზისო სივრცე, ყველგან და ყველა დროში განათლების, მეცნიერების, კულტურის, ჰუმანური ტრადიციების, პროგრესის, ცივილიზაციისა და, რაც მთავარია, თავისუფლების სიმბოლო.

უნივერსიტეტის იდეა, ანუ მისია, თავის თავში მოიცავს ისეთ პრინციპებს როგორებიცაა: თავისუფლება, ჰუმანიზმი, სეკულარიზმი, დემოკრატია, ტოლერანტობა, როგორც ადამიანური საწყისის ნამდვილი ტრიუმფი და ა.შ. სწორედ ამ ლიბერალური ღირებულებების საფუძველზე მოხდა საერთო ევროპული ცნობიერების ჩამოყალიბება, სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირება, ინდუსტრიალიზაცია, ეკონომიკის მოდერნიზაცია და საზოგადოების კეთილდღეობის ამაღლება.

მსოფლიოს მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილება ადასტურებს, რომ უნივერსიტეტი, როგორც განათლების ელიტური კერა:

- აერთიანებს ისტორიულად მიღებულ ტრადიციულ ცოდნასა და თანამედროვე, ინოვაციურ მიდგომებს;

- ხელს უწყობს ზოგადსაკაცობრიო პრობლემების, თაობებსა და განსხვავებული ინტერესების მქონე აქტორებს შორის არსებული წინააღმდეგობების დაძლევას;

- სუბიექტური და სარგებლის მიღების ობიექტური, პრაგმატული პოზიციიდან გამომდინარე, იგი, როგორც მთავარი ბენეფიციარების სტუდენტისა და პროფესორის დამაკავშირებელი ინსტიტუცია, ბუნებრივად წარმოქმნის მათი ურთიერთთანამშრომლობის, ინფორმაციის მიღება-გაცვლის შესაძლებლობისა და ინტერესების სინერგიის აუცილებლობას, უზრუნველყოფს მემკვიდრეობითობის პრინციპების დაცვასა და რეალიზაციას;

- ხასიათდება პრაქტიკული ფილოსოფიისა და ჰუმანური პოლიტიკის მთავარი ცნებების, დასა-

ვლური აზროვნების ძირითადი ღირებულებების პიროვნული და მეცნიერული თავისუფლების მაღალი ხარისხით. იგულისხმება საუნივერსიტეტო, ანუ აკადემიური თავისუფლებით სარგებლობის შესაძლებლობა, რომლის გარეშეც შეუძლებელია კრეატიული აზროვნების ფორმირება და განვითარება;

– სარგებლობის ისტორიულად დამკვიდრებული ინსტიტუციური ერთეულის მიმართ საზოგადოების ნდობითა და მოლოდინებით. ორიენტირებულია მომავლის სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირებაზე, რომელსაც შეუძლია ეროვნული ფასეულობების მიხედვით სახელმწიფოსა და ხალხის ბედის განსაზღვრა.

– სხვა შესაძლებლობებთან ერთად, განათლების, ინფორმაციის მიღების, ახალი ცოდნის წარმოქმნა-გავრცელების, ინდივიდუალური უნარების გამოვლენისა და მათი განხორციელების, კრიტიკული, შემოქმედებითი, სტრატეგიული, ჭეშმარიტი სახელმწიფოებრივი აზროვნების, სწორი, ცოდნაზე დაფუძნებული, დროის გამოწვევების შესაბამისი ხედვების ფორმირების მყარი საფუძველია;

– არის პროგრესისა და უწყვეტობის პროცესი, სადაც ყალიბდება საშუალო კლასი და ელიტა, ვითარდება ეროვნული კულტურა, უპირველეს ყოვლისა, ახალგაზრდობაში. რაც მთავარია, ის ადგილია, სადაც ნათლად ვლინდება ეპოქის შემეცნება და „ჭეშმარიტების ძიების გზა, როგორც ადამიანის, დამოუკიდებელი ინდივიდის, პრეროგატივა“¹.

– აჩენს რეალურ შესაძლებლობას, ფორმირებადი გლობალური სივრცის ქარტეხილებში გამოატაროს დროსთან ადაპტირების ეროვნული ენერგია, შეასრულოს თვითრეგულირების უნარის შენარჩუნება-განმტკიცების ისტორიული, საგანგებო მისია და სხვ.

უნივერსიტეტი, დღევანდელ პირობებში, საკუთარი ფუნქციის ახლებური გააზრების საფუძველზე და განახლებული მისიის მეშვეობით, აჩენს შესაძლებლობას, იქცეს ქვეყნის მუდმივი პროგრესის, განათლების, კულტურისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების ისეთ კერად, საერთაშორისო არაფორმალური პოლიტიკის სუბიექტად, რომელიც საერთაშორისო სამეცნიერო სკოლების თანამედროვე თეორიების აქტიურ განხილვასთან ერთად, საზოგადოებას წარუდგენს ინტერდისციპლინარულ კვლევებზე დაფუძნებულ პროექტებს, პრობლემების, მათ შორის ტერიტორიულ მთლიანობასთან დაკავშირებული საკითხების გადანეწყვის ალტერნატიულ რეკომენდაციებს და ა.შ.

რიულ მთლიანობასთან დაკავშირებული საკითხების გადანეწყვის ალტერნატიულ რეკომენდაციებს და ა.შ.

ცხადია, უნივერსიტეტი დაარსების დღიდან პოზიციონირებს, როგორც უნივერსალური საგანმანათლებლო კერა, რომლის გარეშე წარმოუდგენელია რაიმე სახის საზოგადოებრივი წარმატება და განვითარების პერსპექტივის სწორად განსაზღვრა. სწორედ უნივერსიტეტის ნიალში იშვა „ახალი ევროპის“ ფორმირების იდეა, მაგრამ ფაქტია, ევროპაშიც და, ზოგადად, მსოფლიოშიც არის სერიოზული პრობლემები, რომელთა მოგვარებაც, სამწუხაროდ, არსებული მიდგომების საფუძველზე ვერ ხერხდება. ფაქტია, უნივერსიტეტი დღეს სრულად ვერ ასრულებს თავის რეალურ ფუნქციას – პრობლემების მიმართ ვერ აყალიბებს ერთიან ხედვასა და ვერ გვთავაზობს პრობლემათა დაძლევის მექანიზმს. ვფიქრობთ, არსებული მდგომარეობის ახსნა ამგვარად არის შესაძლებელი:

I. ჩვენი წარმოდგენა უნივერსიტეტის, ანუ, მისი შესაძლებლობების შესახებ გადაჭარბებულია;

II. უნივერსიტეტი (განათლება და მეცნიერება) „ჩამორჩა დროს ცვლილების პროდუქტს, ვერ იქცა მნიშვნელოვან სოციალურ პოლიტიკურ ძალად და ვერ პასუხობს თანამედროვე გამოწვევებს. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია, მისი მოდერნიზაცია, შემდგომი განვითარება. უნივერსიტეტს მართალია, აქვს განვითარების რესურსი, არსებული ცოდნის აკუმულირებისა და მეცნიერული მეთოდოლოგიის გამოყენებით, ახალი პრაქტიკის შექმნის შესაძლებლობაც. მაგრამ, სამწუხაროდ, თანამედროვე პრობლემებისთვის გამკლავებისა და შიდა ტრანსფორმაციისთვის, ეს საკმარისი არ არის.

ამდენად, აუცილებელია, განვსაზღვროთ, თუ რა ტიპის პრობლემებთან გვაქვს საქმე. ზოგადად, როდესაც გლობალურ პრობლემებზეა საუბარი, უპირველეს ყოვლისა, კონფლიქტებს გულისხმობენ (შიდაეთნიკურს, პოლიტიკურს, ეთნოპოლიტიკურს, სამხედროს, სოციალურს, რელიგიურს, ეკონომიკურს...), რაც არ არის გასაკვირი, რადგან, თანამედროვე კონფლიქტები, სოციალურ ცხოვრებაში ნეგატიური გავლენის მქონე ყველაზე მასშტაბიანი მოვლენებია. ვფიქრობთ, უნივერსიტეტი მაყურებლის მდგომარეობისა და „კარგი დროის“ მოლოდინის რეჟიმში ვერ იქნება

¹ კარლ იასპერსი. უნივერსიტეტის იდეა. <http://www.socium.ge/index.php/articles/education/60-2012-08-07-20-16-19>, ბოლო ნახვა 2024 წლის 5 თებერვალი.

(ვინც კარგ დროს ელოდება, იგი ცუდს ახანგრძლივებს) და პრობლემატიკა ფუნდამენტურ დონეზე უნდა შეისწავლოს. ვგულისხმობთ, არა კონკრეტულად კონფლიქტის, როგორც ჩვენი ლოკალური პრობლემის, არამედ, ზოგადად, ყველა ტიპის კონფლიქტის გამომწვევი მიზეზების საფუძვლის, ანუ, ზოგადად, ყველა დაპირისპირების საწყისის ქვეყნებს შორის გაუცხოების დადგენას, მისი შემდგომი აღმოფხვრის მიზნით.

ამოცანა მეტად რთულია და უნივერსიტეტისგან მოითხოვს არა მხოლოდ ცოდნასა და გამოცდილებას, ან მათ გაღრმავებას, არამედ არსებით გარდაქმნასა და ახალი მეცნიერების, როგორც ახალი ცოდნის წარმოქმნას – მის დაბადებას. სამწუხაროდ, საამისო რესურსი და გამოყენების შესაძლებლობა, დღევანდელ უნივერსიტეტს დამოუკიდებლად, როგორც ერთ სუბიექტს, არ გააჩნია. მეტიც, რაგინდ გაგვიკვირდეს, დღეს თავად უნივერსიტეტის იდეა განიცდის კრიზისს და ესაჭიროება დროსთან ადეკვატური ინოვაციური იდეებითა და განვითარებაზე ორიენტირებული მოქმედებით განახლება¹.

თუ გავითვალისწინებთ იმ ელემენტარულ ჭეშმარიტებას, რაც ბუნების კანონით განსაზღვრულ აუცილებელ პირობას წარმოადგენს – ახალი სიცოცხლის მიცემა შეუძლია მხოლოდ ორ სუბიექტს, მათი აუცილებელი თავსებადობის შემთხვევაში, „დანყვილებით“. ვინ, ან რა შეიძლება იყოს ის ჯანსაღი, უნივერსიტეტთან თავსებადი, რომელიც უნივერსიტეტის მსგავსად, განუმეორებელი და ამოუწურავი შესაძლებლობებიდან გამომდინარე, ამართლებს თავის არსებობის აუცილებლობას, აქვს მდიდარი წარსული – ფესვები, მომავალი, სარგებლობს მაღალი ავტორიტეტითა და საზოგადოების მხოლოდ დადებითი მოლოდინიდან გამომდინარე, ასოცირდება მშვიდობასა და ხელოვნებასთან? ამ ურთულეს კითხვაზე პასუხის გასაცემად უნდა გამოვიდეთ ჩვენი და, ზოგადად, ყველაზე დიდი პრობლემის – კონფლიქტის დარეგულირების მიზნიდან. ფაქტია, რომ ყველა კონფლიქტის წარმოქმნის საფუძველი, ნაირსახეობის მიუხედავად, ყველასთვის საერთოა და იგი, ურთიერთობების გაუცხოებაში უნდა ვეძებოთ. ვგულისხმობთ, როგორც ადამიანებსა და სოციალურ ჯგუფებს, ასევე, ინსტიტუტებს, ქვეყნებს...

ამდენად, როგორც კონფლიქტის დაძლევის, ასევე უნივერსიტეტის მისიისა და საერთო მიზნის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ვისაც შეუძლია,

იქცეს უნივერსიტეტის უმნიშვნელოვანეს პარტნიორად, არის მხოლოდ – დიპლომატია. მართალია, იგი, უნივერსიტეტის მსგავსად, მოდერნიზაციის მიუხედავად, ჩამორჩა დროს, მაგრამ მას, როგორც ურთიერთობების ხელოვნებას, ერთადერთს აქვს პოტენციალი – დიპლომატია (მშვიდობიანი მოლაპარაკებები) მაღალ მეცნიერულ დონეზე აიყვანოს, რისი რეალიზაციაც მხოლოდ უნივერსიტეტშია შესაძლებელი.

ცოტა რამ დიპლომატიიაზე:

ნაშრომის შესავალში უკვე აღვნიშნეთ, რომ „დიპლომატია“ კაცობრიობის განვითარების ისტორიაში ადამიანთა საზოგადოებრივ-პოლიტიკური საქმიანობის ერთ-ერთი ურთულესი და, ამავდროულად, მეტად საჭირო სფეროა, რომელმაც დღემდე განვითარების რთული და დაბრკოლებებით აღსავსე გზა განვლო.

დიპლომატიაზე ბევრი დანერგა და მომავალშიც ბევრი დაინერგება. მისი, როგორც საგნის, მრავალფეროვანი და ხშირად განსხვავებული შეფასებების მიუხედავად, დარწმუნებით შეიძლება ითქვას, რომ თანამედროვე ეპოქაში დიპლომატიის მნიშვნელობა იზრდება და მისი მოქმედების არეალი ფართოვდება. ფაქტია, დღემდე არასდროს ყოფილა სამყარო ძლიერ, პროგნოზირებად, თანამიმდევრულ, ერთიან სტანდარტებსა და კრიტერიუმებზე დაყრდნობილ დიპლომატიაზე ესოდენ დამოკიდებული.

დიპლომატია სათავეს იღებს საგარეო ურთიერთობების, საგარეო პოლიტიკის არსებობის დღიდან. პოლიტიკური ტერმინი – დიპლომატია ბერძნული წარმოშობისაა და ნიშნავს ორ შეტყუებულ ფიცარს ან პატარა დაფებს წარწერით: „დიპლომა“. მათ თან ატანდნენ ელჩებს, მათი მისიის, უფლებებისა და მოვალეობების განსახორციელებლად. ცნება „დიპლომატია“ თანდათანობით დაიხვეწა შინაარსობრივად, გამოიკვეთა, მისი ადგილი, დანიშნულება სახელმწიფო პოლიტიკაში და შეიძინა საერთაშორისო საზოგადოების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი როლის – საგარეო პოლიტიკის მიზნებისა და ამოცანების სათანადოდ განხორციელების ფუნქცია.

თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობებში ერთმანეთისგან განასხვავებენ დიპლომატიის სამ გაგებას:

I. მსოფლიო პოლიტიკაში რეპუტაციის მქონე სახელმწიფოებსა და სხვა ერთეულებს შორის ურთიერთობის წარმართვა ოფიციალური აგენტების

¹ ზურაბ ხონელიძე, მშვიდობის ქართული პარადიგმა, თბილისი, 2021. გვ. 211

მიერ მშვიდობიანი საშუალებებით. ეს ამ ტერმინის ყველაზე ფართო გაგებაა¹;

II. ოქსფორდის ინგლისურ ლექსიკონში წარმოდგენილია სერ ჰაროლდ ნიკოლსონის გაანმარტება: „დიპლომატია არის საერთაშორისო ურთიერთობების მართვა მოლაპარაკებების საშუალებით; მეთოდი, რომლითაც ეს ურთიერთობები ერთმანეთთან შესაბამისობაში ექცევა ელჩებისა და დესპანების მიერ: დიპლომატიის საქმიანობა ან ხელოვნება“²;

III. საერთაშორისო ურთიერთობების იმგვარი წარმართვა, რომელიც ამ ტერმინის ყოველდღიური მნიშვნელობით გამოიყენება. ჰედლი ბულის მოჰყავს, ამ თვალსაზრისით, სერ ერნესტ სატოუს განთქმული განსაზღვრება: „დიპლომატია არის ინტელექტისა და ტაქტის გამოყენება დამოუკიდებელი სახელმწიფოების მთავრობებს შორის ურთიერთობების წარმართვისთვის, რაც ხანდახან ამ მთავრობების ვასალურ სახელმწიფოებთან ურთიერთობებზეც ვრცელდება; ან კიდევ უფრო მოკლედ, სახელმწიფოებს შორის საქმიანობის წარმართვა სამშვიდობო მეთოდებით“³.

ჩვენს შემთხვევაში, განსაკუთრებული ინტერესის საგანი და შესწავლის ობიექტია დიპლომატია, როგორც საქართველოს – საერთაშორისო სამართლის სუბიექტის – გარე სამყაროსთან ურთიერთობის (საგარეო პოლიტიკის), ასევე, ქვეყნის შიგნით მშვიდობიანი გზით მოლაპარაკებათა წარმოების, საკუთარი მოქალაქეების უფლებებისა და ქვეყნის ინტერესების დაცვის ინსტრუმენტი. უფრო ზუსტი მნიშვნელობით კი, იგი მოლაპარაკებების მეცნიერებაა და ურთიერთობის ხელოვნება. ან, უბრალოდ, ხელოვნება – საქმის ცოდნით განახორციელოს, წარმართოს და აწარმოოს პოლიტიკური მოლაპარაკებები, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე ქვეყნის გარეთ. მართალია, დიპლომატიების მსჯელობის საგანია შეიარაღებული კონფლიქტები ეთნიკურ ჯგუფებს, ერებს, ქვეყნის შიგნით, ქვეყნის გარეთ, ქვეყნებს შორის და ა.შ. მაგრამ, მათი საქმიანობა განსხვავდება სამხედრო-ოპერატიული საქმიანობისგან და მხოლოდ მშვიდობიან ხასიათს ატარებს. კერძოდ, იგი მხარეებს შორის საერთო ინტერესების მოძებნასა და კონფლიქტური საკითხების გარკვევას ემსახურება – მხოლოდ და მხოლოდ მოლაპარაკებების

გზით. „დიპლომატიის არდადეგების ომი ეწოდება“ (გუსტავ იუნგი – შვეიცარიელი ფსიქიატრი და ფსიქოთერაპევტი), დიპლომატიის მარცხის შედეგი კონფლიქტია. კონფლიქტების მშვიდობიანი მოგვარება, განსხვავებული, ხშირად დიამეტრალურად საპირისპირო ინტერესების მორიგება, დაინტერესებულ მხარეების შორის დარღვეული ინტერესთა წონასწორობის აღდგენა და მათი თანამშრომლობის უზრუნველყოფა–დიპლომატიის უმთავრესი დანიშნულებაა.

ტერმინმა „დიპლომატია“ – მიუხედავად იმისა, რომ შეინარჩუნა თავისი კლასიკური ფუძე და დღემდე მოიხსენიება პოლიტიკის წარმართვის (ძირითადად საგარეოს) იმ ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ინსტრუმენტად, რომელიც სახელმწიფო მიზნების შესრულებას ემსახურება, თანამედროვე გამოწვევების ფონზე განიცადა ტრანსფორმაცია, დაკარგა ერთმნიშვნელოვანი განმარტება და შეიძლება ითქვას, რომ საჭიროების შედეგად გაფართოვდა მისი მნიშვნელობა.

დღეს საზოგადოებრივი ინტერესი დიპლომატიისა და ზოგადად საგარეო პოლიტიკის (ასევე საშინაოს და საგარეოს) მიმართ საგრძნობლად იზრდება. მისი პრინციპები, განხორციელების მეთოდები და საშუალებები საზოგადოებისთვის, ინფორმაციისადმი თავისუფალი წვდომის გამო, კოგნეტიურად და ემოციურად ხელმისაწვდომი გახდა. რის შედეგადაც, ეს სფერო ფართო მასებისთვის განსაკუთრებული ინტერესის საგანია. ზოგადად, პოლიტიკისადმი ინტერესმა და საზოგადოების ჩართულობამ გააღრმავა სახელმწიფოთა დემოკრატიული პრინციპები, გახადა საზოგადოებრივი ინსტიტუტები უფრო ძლიერი და დამოუკიდებელი, ჩამოაყალიბა თანამედროვე სამოქალაქო საზოგადოება, რამაც, თავის მხრივ, დასავლური ცივილიზაცია მიიყვანა ეკონომიკურ და პოლიტიკურ წარმატებამდე.

ფაქტია, სწორედ სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობისა და კონტროლის გარეშე დარჩენილი პოლიტიკური სისტემა, შესაძლოა, აღმოჩნდეს, როგორც ქვეყნის შიგნით მძიმე ეკონომიკურ მდგომარეობაში, აგრეთვე, სხვა სახელმწიფოების, ან საერთაშორისო ორგანიზაციების მიმართ აღებული ვალდებულებების ტყვეობაში. ამგვარ ვითარებაში, სახელმწიფოს საგარეო პოლიტიკა

1 ჰედლი ბული. ანარქიული საზოგადოება: წესრიგის საკითხი მსოფლიო პოლიტიკაში, მთარგმნელი გიორგი ხელაშვილი, თბ., 2003. გვ. 178.

2 ჰედლი ბული, ავტორს მხედველობაში აქვს ოქსფორდის ენციკლოპედია.

3 Harold Nicolson, Diplomacy (Oxford University press), 1950.P.15. შდრ. ჰედლი ბული. ანარქიული საზოგადოება: წესრიგის საკითხი მსოფლიო პოლიტიკაში, გვ. 178.

ვერ იქნება ეფექტიანი და მაშასადამე, ვერცერთი პარტიის პოლიტიკა და წინასაარჩევნო პროგრამა ვერ ჩაითვლება სრულყოფილად. ისეთი პატარა ქვეყნისთვის, როგორც საქართველო, სასიცოცხლოდ აუცილებელია ქვეყნის შიგნით დემოკრატიულ პრინციპებზე, სახელმწიფო-საზოგადოების ვერტიკალურ ურთიერთობებზე დაყრდნობით, ჩამოყალიბდეს საგარეო პოლიტიკური ხედვა და მისი განხორციელების ერთგვარი დიპლომატიური გზამკვლევი, განერილი დროსა და სივრცეში.

კვლევები გვიჩვენებს, რომ მსოფლიოში აქტიურად მიმდინარე გლობალიზაციისა და ციფრული ტექნოლოგიების განვითარების პროცესები ზღუდავს ტრადიციული პროფესიების გამოყენების არეალს. ამასთან, მხოლოდ ძლიერდება ისეთი „კონსერვატიული“ პროფესიის მნიშვნელობა, როგორცაა დიპლომატია. ჩვენს თვალწინ ყალიბდება ახალი პოლიტიკური რეალობა: იზრდება ყველა მოთამაშისთვის (მიუხედავად „ზომისა და წონისა“), ქცევის ერთიანი წესების მნიშვნელობა. ამასთან, საქართველოსთვის განსაკუთრებულ სირთულეს ქმნის ის გარემოება, რომ აღნიშნულ წესებზე ღია იერიშის მიტანის შედეგად, სახეზეა 21-ე საუკუნეში ევროპის ტერიტორიაზე უკვე ორი ღია კონფლიქტი (2008 წელს – საქართველოში და 2014 წელს – უკრაინაში).

გლობალურ პროცესებთან ერთად, დიპლომატია არ უნდა ჩამორჩეს საზოგადოების დინამიურ განვითარებას, რაც ასოცირდება საერთაშორისო ურთიერთობების, როგორც არა მხოლოდ ოფიციალურ პირთა მოლაპარაკებების უპრეცედენტო გააქტიურებასთან, ხალხთა შორის ურთიერთქმედების ახალი ფორმებისა და მეთოდების განვითარებასთან. აღნიშნული პროცესები იწვევს დიპლომატიის ახალი სახეობებისა და ფორმების გაჩენას. ვინც ამ პროცესებს დროულად შეაფასებს, გაიაზრებს და გამოიყენებს, შეიძენს მოვლენების განვითარებაზე ზემოქმედების სრულიად ახალ ბერკეტებს. ინფორმაცია რეალურ დროში გადაიცემა ათასობით კილომეტრზე, იგი მყისიერად ხდება მილიონების საკუთრება. შედეგად, დღეს, არსებითად, ყველა მოქალაქეს აქვს საკუთარი წარმოდგენა, როგორც დიპლომატიაზე, ასევე ზოგადად საშინაო, საგარეო და გლობალური პოლიტიკის პრობლემებზე.

დიპლომატია უკლებლივ ყველა ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანია, მაგრამ განსაკუთრებით ისეთ მდგომარეობაში მყოფი სახელმწიფოსთვის, რო-

გორცაა საქართველო. ვგულისხმობთ ჩვენს ძლიერ მეზობელთან, მათ შორის ტრადიციული დიპლომატიის სფეროში, გაეროს უშიშროების საბჭოს მუდმივ წევრთან, რუსეთის ფედერაციასთან (გასაგები მიზეზების – ჩვენი მიწა-წყლის ნაწილის დროებითი ოკუპაციის გამო) დიპლომატიური ურთიერთობების განწყევტას, რამაც გამოიწვია ერთიანი ცოცხალი ორგანიზმის ქართული სახელმწიფოს სივრცეებად დაყოფა, გამყოფი ხაზები ეთნოსების დროებითი განცალკევება და ზოგადად საერთო კეთილდღეობის პერსპექტივის კითხვის ნიშნის ქვეშ დაყენება. ეს არის ის რთული რეალობა, რომელშიც ჩვენს ქვეყანას უწევს საკუთარი სუვერენიტეტის, დამოუკიდებლობის, საზღვრების ხელშეუხებლობისა და ტერიტორიული მთლიანობის დაცვა.

ამასთან, საქართველოს აქვს საკუთარი უპირატესობები: ისტორიული სამართლიანობა და საერთაშორისო სამართალი – თანამედროვე მსოფლიო წესრიგის საყრდენი. მართალია, კარგია ჩვენი ამ უპირატესობის, როგორც რესურსის ფლობა, მაგრამ აუცილებელია მისი გამოყენების შესაძლებლობის გაჩენა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, რესურსმა შეიძლება, ჩვენი ქვეყნის ინტერესის წინააღმდეგ იმუშაოს (რაც არაერთხელ დაგვემართა). სწორედ ამ მიზნის რეალიზაციის საჭიროება განაპირობებს ძლიერი დიპლომატიის აუცილებლობას.

უნდა გავითვალისწინოთ ის გარემოებაც, რომ დიპლომატიის მხოლოდ ტრადიციული მეთოდებისა და ფორმების გამოყენებით რთული იქნება საერთაშორისო ასპარეზზე არსებულ პრობლემებთან და გამონკვევებთან გამკლავება.

საქართველომ დაიმკვიდრა ავტორიტეტი, უპირველესად, რეგიონში, როგორც ერთ-ერთმა გამორჩეულმა გეოსტრატეგიული (გეოპოლიტიკური და გეოეკონომიკური) მნიშვნელობის მქონე სამხრეთ კავკასიურმა ქვეყანამ და „დიდი კავკასიის“ ნაწილმა. ქართული დიპლომატია შეეცადა, გრძელვადიანი დაბალანსებული, განონასწორებული და ამოცნობადი პოლიტიკა განეხორციელებინა. მიუხედავად ამისა, შემდგომი წინსვლის შესაძლებლობები უკიდურესად შეიზღუდება, თუ დიპლომატიის მოქმედება შემოიფარგლება მხოლოდ მოქმედი ტრადიციული მეთოდებითა და ფორმებით.

საქართველომ განაცხადა, რომ საკუთარ ინტერესებს დაიცავს მხოლოდ მშვიდობიანი საშუალებებით, სამხედრო ძალის გამოყენების გარეშე¹.

1 Georgia Makes 'Unilateral Pledge' of Non-Use of Force Civil Georgia, Tbilisi / 23 Nov.'10 / 17:09 [https:// old.](https://old.)

ეს ნიშნავს, რომ უპირველესი ამოცანის, ქვეყნის მთლიანობის აღდგენის მიზნით, არსებული კონფლიქტებისა და მათთან დაკავშირებული რთული გეოპოლიტიკური, გეოეკონომიკური და სამხედრო-პოლიტიკური და სხვა პრობლემების გადაწყვეტა ქვეყანას მოუწევს მხოლოდ „რბილი ძალის“, მათ შორის დიპლომატიის აქტიური ჩართულობითა და მხოლოდ მასთან ერთად. შექმნილი ვითარება გვაიძულებს, გადავხედოთ დიპლომატიისადმი ჩვენს დამოკიდებულებას, ვიფიქროთ მისი ახალი ფორმებისა და მეთოდების გამოყენებაზე, გავაძლიეროთ სახელმწიფოს მაკოორდინებელი როლი, უზრუნველყოთ ყველა ინსტიტუტის, მათ შორის, საგანმანათლებლო და არასახელმწიფო კომპონენტების კოორდინირებული საქმიანობა, დიპლომატიის სფეროში ქვეყანაში არსებული საუკეთესო ინტელექტუალური და პროფესიონალური რესურსის მაქსიმალური გამოყენება, დარგის მაღალი დონის სპეციალისტების მომზადება (მათ შორის, საქართველოს მიერ დროებით არაკონტროლირებადი რეგიონებიდანაც), რომლებიც იქნებიან „შეიარაღებული“, როგორც ფუნდამენტური თეორიული ცოდნით, ასევე პრაქტიკული დიპლომატიური საქმიანობის უნარ-ჩვევებით.

საერთო ინტერესების ძებნისა და კონფლიქტური საკითხების მშვიდობიანი დარეგულირების მექანიზმების შემუშავების მიზნით, დიპლომატია ყალიბდებოდა საზოგადოებრივი მოთხოვნების საფუძველზე, რის შედეგადაც გამოიყო შემდეგი დარგები: – პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული, ბოლო პერიოდში ტექნოლოგიური და ციფრული, აგრეთვე, დიპლომატიაში ახალ ფორმებად ჩამოყალიბდა – სახელმწიფოთაშორისო, სამეცნიერო, საჯარო, ანუ სახალხო, სავაჭრო, სამედიცინო, მრავალშრიანი, პუბლიცისტური, სახელოვნებო, ტურისტული, საფეხბურთო დიპლომატიაც კი...

ზოგადად, მიმოვიხილოთ ჩვენი განსაკუთრებული ინტერესის საგნად ქცეული, რამდენიმე მათგანი:

– **სახალხო დიპლომატია** შედარებით ახალი მოვლენაა, რომელმაც განსაკუთრებული აქტუალურობა 21-ე საუკუნეში მოიპოვა, როდესაც პოლიტიკურმა ელიტებმა გააანალიზეს, რომ მხოლოდ პოლიტიკური და ეკონომიკური დიპლომატია ვერ უზრუნველყოფს სხვადასხვა ქვეყნის საზოგადოებებს შორის ურთიერთობების გაღრმავებასა და ჰარმონიზაციას. სახალხო დიპლო-

მატიის მეშვეობით, საზოგადოების ფართო ფენებისთვის ხელმისაწვდომი გახდა ქვეყნებს შორის, როგორც ეკონომიკური, ასევე, კულტურული მიმოსვლა, რამაც, თავის მხრივ, ქვეყნებს შორის ურთიერთობა უფრო ჰუმანური და საყოველთაო კეთილდღეობაზე ორიენტირებული გახადა. სახალხო დიპლომატიის ერთ-ერთი ყველაზე აქტიური და ეფექტიანი ძალაა სტუდენტობა. სხვადასხვა ქვეყანაში სტუდენტების მიმოსვლა ორიენტირებულია განათლების გაზიარებაზე, კულტურების გაცვლაზე, ტურიზმზე, კვლევით-საგანმანათლებლო სფეროში მეტი, როგორც ეკონომიკური, აგრეთვე, ფინანსური რესურსის მოზიდვაზე.

– **ეკონომიკური დიპლომატია** ნიშნავს ქვეყნის ეკონომიკური სპექტრის ყველა შესაძლო ინსტრუმენტის გამოყენებას, რა თქმა უნდა, მისი ეროვნული ინტერესების გათვალისწინებით. ეკონომიკური დიპლომატია შეიძლება მოიცავდეს სახელმწიფოს ყველა ძირითად საერთაშორისო ეკონომიკურ საქმიანობას;

– **კულტურული დიპლომატია** სახალხო დიპლომატიისა და „რბილი ძალის“ ის სახეობაა, რომელიც მოიცავს ერებსა და საზოგადოებებს შორის იდეების, ინფორმაციის, ხელოვნების, ენისა და სხვა კულტურული ასპექტების შეცნობას, გაცვლას, რათა ხელი შეუწყოს ურთიერთგაგებასა და თანამშრომლობას. კულტურული დიპლომატიის მიზანია, სხვადასხვა კულტურის მატარებელმა ხალხებმა შეიმუშაონ საერთო იდეალებისა და ინსტიტუციების გაგება, რათა ქვეყნებს შორის ეკონომიკური და პოლიტიკური მიზნებისათვის ფართო მხარდაჭერა შეიქმნას;

– **მრავალშრიანი დიპლომატია (Multi-track diplomacy)** მოიაზრებს აბსტრაქტულ გზას, რომელიც საერთაშორისო მშვიდობის დამყარების პროცესს რეალურად მიიჩნევს. მრავალშრიან დიპლომატიაში საზოგადოების ყველა სექტორი მნიშვნელოვანია, საჭიროა მათი მოსმენა, ჩართვა და წახალისება; საჭიროა მათი გაცნობიერება ერთიანად კონფლიქტის გაანალიზებაში, მისი მშვიდობიანი მოგვარების გზაზე, უპირველეს ყოვლისა, იმისათვის, რომ მოხდეს ძალადობრივი კონფლიქტის პრევენცია ან დასრულდეს დაწყებული კონფლიქტი. ეს არის ერთმანეთთან დაკავშირებული ინდივიდების, ინსტიტუციებისა და საზოგადოებრივი ჯგუფების აქტივობების ჯაჭვი, რომელიც ერთდროულად ხორციელდება რეალურ

ცხოვრებაში და მსოფლიოში მშვიდობის დამყარებისკენაა მიმართული;

კომერციული დიპლომატია (Commercial Diplomacy) – დიპლომატიის ეს ფორმა მოიაზრებს მთავრობის მიერ კომერციული ინტერესებისა და დიდი საწარმოების გამოყენებას საგარეო პოლიტიკის დღის წესრიგზე ზემოქმედებისთვის. კომერციული დიპლომატია ეფუძნება შიდა და გარე ინვესტიციებისა და წარმოების განვითარების ხელშეწყობას;

– სამოქალაქო დიპლომატია (Citizen diplomacy) – არის პოლიტიკური კონცეფცია, რომლის მიხედვითაც, ხდება მოქალაქეთა ჩაბმა ქვეყნის რეპრეზენტაციის პროცესში. როდესაც ოფიციალური კომუნიკაციის არხები არ არის სათანადო, ან სასურველი. სამოქალაქო დიპლომატია იდეალური საშუალებაა მხარეებს შორის ურთიერთობის შენარჩუნებისთვის. მოქალაქე დიპლომატები შესაძლოა, იყვნენ სტუდენტები, მასწავლებლები, სპორტსმენები, ხელოვანები, ბიზნესმენები, ტურისტები, სამშვიდობო აქტივისტები. მათზე მინდობილია პასუხისმგებლობა, რომ ჩაერთონ დანარჩენ მსოფლიოსთან ორმხრივი სარგებლის მომტან, შედეგიან ურთიერთობაში და სხვებიც ჩართონ მასში;

– დიდი ჯოხის დიპლომატია (Big Stick Diplomacy) – ეს სახელწოდება უკავშირდება თეოდორ რუზველტის სახელს, რომელმაც ციტატა მოიხმო ძველადრეკული ანდაზიდან: „**ილაპარაკე რბილად და გეჭიროს დიდი ჯოხი და შორს წახვალ**“. ეს იყო საგარეო პოლიტიკა, რომელიც შემდგომ Roosevelt Corollary- იდ იქნა წოდებული. Roosevelt Corollary აცხადებდა, რომ ამერიკის შეერთებულ შტატებს ჰქონდა უფლება, „საერთაშორისო საპოლიციო ძალაუფლება“ გაეგრძელებინა დასავლეთ ნახევარსფეროზე. ეს გულისხმობდა, რომ სხვა ქვეყნებს არ უნდა ჰქონოდათ შესაძლებლობა, დასავლეთ ნახევარსფეროში გამოეწვიათ რაიმე სახის უნესრიგობა და საფრთხე შეექმნათ უსაფრთხოებისათვის. კონკრეტულად, ეს ეხებოდა ევროპასა და ლათინურ ამერიკას შორის კონფლიქტს ადრეულ 1900-იან წლებში. საბოლოოდ, ფრაზა „დიდი ჯოხი“ გამოიყენებოდა საგარეო პოლიტიკის მოლაპარაკებებთან მიმართებაში, რომელიც დიპლომატიურ საფარქვეშ მიმდინარეობდა და მხარდაჭერილი იყო

სამხედრო ძალის შესაძლო გამოყენების მუქარით¹.

– სამეცნიერო დიპლომატია – დიპლომატიის სახეობათაგან ჩვენს საკითხთან ყველაზე ახლოს სწორედ ეს ფორმაა. ამდენად, მეტ დროს სწორედ მას დავუთმობთ.

სამეცნიერო დიპლომატიის მხრივ, საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ ბოლო ხანებში აქტიურად დაიწყო საუბარი ქვეყნის პოლიტიკური დღის წესრიგის შექმნის პროცესში სამეცნიერო წრეების ჩართვასა და მათი მხრიდან პოლიტიკური ელიტებისთვის რეკომენდაციების მიცემაზე, რაც, თავის მხრივ, აუცილებლობას წარმოადგენს. იგი, კონფლიქტების დარეგულირების გზაზე, კონსტრუქციული, საერთაშორისო პარტნიორული ურთიერთობების ჩამოსაყალიბებლად, ხალხთა შორის არსებული სამეცნიერო თანამშრომლობისთვის მნიშვნელოვანი რესურსია, რომელიც მდგრადი მშვიდობის მშენებლობის პროცესში, შეძლებს, დაეხმაროს სახელმწიფოს: „უზრუნველყოს საკუთარი უსაფრთხოება და თავიდან აიცილოს, მიმართულება შეუცვალოს ან გაანადგუროს მისი უსაფრთხოების წინაშე მდგარი მუქარა“², დაიწყოს მხარეებს შორის დიალოგი და ხელი შეუწყოს ინტერესთა კონფლიქტის დარეგულირების პროცესს. ამას აკეთებენ ძლიერი სახელმწიფოები, ძლიერება არ უნდა დაუვკავშიროთ ქვეყნის მხოლოდ სამხედრო პოტენციალს, მასთან ერთად, როგორც რესურსი, უნდა განვიხილოთ ინტელექტუალური, სამეცნიერო, სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესი, ახალი ტექნოლოგიები, მდგრადი ეკონომიკური განვითარება, გეოპოლიტიკური, გეოეკონომიკური ფაქტორები და ა.შ. თუკი დიდეს აზრით, ძლიერნი აკეთებენ იმას, რისი ძალაც აქვთ და სუსტნი ეგუებიან იმას, რასაც უნდა შეეგუონ³. პატარა სახელმწიფოებმა („დიდი“ და „პატარა“ პირობითი ცნებებია) უნდა შეძლონ ისეთი მექანიზმების მონახვა, ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი უსაფრთხოების პრობლემების დაძლევაში რომ დაეხმარება. და ამ პროცესში პატარა ქვეყნისთვის მშვიდობა და მშვიდობის სწავლება უნდა იქცეს პოლიტიკური პრობლემების მოგვარების მექანიზმად.

სამეცნიერო დიპლომატია სამეცნიერო პოტენციალის, ერებს შორის საერთო პრობლემების

1 წყარო: <https://uslegal.com/>.

2 Samuel Hantigton, Why International Primacy Matters, International Security 17.4, Spring, 1993; 69–70.

3 თუკი დიდეს ციტატა დამოწმებულია წიგნიდან: ბრუს ჯენტლესონი. ამერიკის საგარეო პოლიტიკა, არჩევანი დინამიკა 21-ე საუკუნეში, დიუკის უნივერსიტეტი, მთარგმნელები: დავით აფრასიძე, ანა მიქაუტაძე, არჩილ აბაშიძე, გიორგი გვალია, ნინო ტკარიძე, ტარიელ სიხარულიძე, თამარ ქუმსიაშვილი, ნინო ფაველენიშვილი, თბილისი, 2015. გვ. 11. (ქართულ ენაზე).

მოგვარებასა და კონსტრუქციული საერთაშორისო პარტნიორობის ასაგებად¹ თანამშრომლობის, ცოდნისა და გამოცდილების გამოყენების საშუალებაა მსოფლიოს წამყვან ქვეყნებში.

სამეცნიერო დიპლომატიის დეფინიციის განმარტება ფოკუსირდება მის სამ სახეობაზე:

1. „მეცნიერება დიპლომატიაში“ გულისხმობს უცხოური პოლიტიკის ამოცანების ინფორმირებულობას სამეცნიერო და ტექნოლოგიური რჩევებით;
2. „დიპლომატია მეცნიერებისათვის“ გულისხმობს საერთაშორისო სამეცნიერო თანამშრომლობის ხელშეწყობას;
3. „მეცნიერება დიპლომატიისთვის“ გულისხმობს სამეცნიერო თანამშრომლობის გამოყენებას ქვეყნებს შორის საერთაშორისო ურთიერთობების გასაუმჯობესებლად².

სამეცნიერო დიპლომატია, შეიძლება განისაზღვროს, როგორც საერთაშორისო, ინტერდისციპლინარული და ინკლუზიური პროცესი, რომელიც ცდილობს, დააბალანსოს ეროვნული ინტერესები ყველას სასარგებლოდ დედამიწაზე. გლობალურ საკითხებზე მსჯელობამ თანამედროვე ცივილიზაციისთვის მეცნიერების ღირებულება გამოავლინა. კერძოდ, გადანყდა, რომ პოლიტიკურმა ისტებლიშმენტმა მზადყოფნა გამოთქვა სამეცნიერო ღირებულებების რეალური დანერგვისა და პრაქტიკული გამოყენებისათვის და საიმისოდ, რომ მეცნიერება კვალდაკვალ ჩართულიყო სამეცნიერო დიპლომატიის ფორმატში. პოლიტიკურმა ისტებლიშმენტმა, თავის მხრივ, ცხადი გახადა, რომ აუცილებელი იყო სამეცნიერო რესურსების ეფექტური გამოყენება მშვიდობისა და კაცობრიობის კეთილდღეობისთვის.

მეცნიერება დიპლომატიაში ისევე შეიძლება განვიხილოთ, როგორც სამეცნიერო პოლიტიკა, რომელიც პოლიტიკოსებს მეცნიერებასთან, ტექნოლოგიებთან და ინოვაციებთან დაკავშირებულ, არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით მიაღწევენ გადაწყვეტილებებს. დიპლომატია მეცნიერებისთვის და მეცნიერება დიპლომატიისთვის ეხება თანამშრომლობის ხელშეწყობას ერებს შორის ურთიერთობების გასაუმჯობესებლად. სა-

მეცნიერო დიპლომატია არ არის ახალი, მაგრამ განაგრძობს იმ სფეროების განვითარებას, რომლებიც საჭიროებს საერთაშორისო თანამშრომლობას, მათ შორის მედიცინის, გარემოს, ნანოტექნოლოგიის, ალტერნატიული ენერგეტიკის სფეროში³.

თავის მხრივ, სამეცნიერო დიპლომატიასაც აქვს სხვადასხვა მიმართულება, მაგალითად, სამეცნიერო დიპლომატია: მეცნიერული პროგრესისთვის, ეკონომიკის, პოლიტიკის, მდგრადი განვითარებისთვის და ა.შ. მაგალითად, როდესაც სახელმწიფოები დებენ თანამშრომლობით ხელშეკრულებას თევზჭერის მართვაზე ან ინფექციურ დაავადებათა მონიტორინგის შესახებ, მათ სამეცნიერო ექსპერტიზა სჭირდებათ. ეს კი ხელს უწყობს ეკონომიკურ განვითარებას; როდესაც მეცნიერები ასტრონომიაში ან ფიზიკაში კომპლექსურ მრავალპროფილიან პროექტებზე მუშაობენ, ეს მეცნიერულ პროგრესს უწყობს ხელს, ხოლო როცა იდება დიპლომატიური შეთანხმებები მენეჯმენტისა და დაფინანსების შესახებ, ან ორ ქვეყანას შორის პოლიტიკური ურთიერთობები დაძაბული ან გაურესებელია, ერთობლივი კვლევითი ძალისხმევა მათ საშუალებას მისცემს, შეინარჩუნონ დიპლომატიური საუბრის შესაძლებლობა და მოიპოვონ ერთმანეთისნდობა.

თანამედროვე გლობალურად ურთიერთდაკავშირებულ ცივილიზაციაში სხვადასხვა ქვეყნის საგარეო საქმეთა სამინისტროებისთვის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების რეკომენდაციები უნდა გახდეს არსებულ პრობლემათა გადაწყვეტის ერთ-ერთი საშუალება. ეს ეხება ისეთ უმნიშვნელოვანეს საკითხებს, ზემოქმედებების საშუალებებსა და რესურსებს ერებს შორის, როგორიცაა მათი საზღვრების გასწვრივ, საზღვრების შიგნით და საზღვრების ფარგლებს გარეთაც არსებული ვითარება. საგარეო საქმეთა მინისტროებისთვის პოლიტიკის შემუშავების პროცესში „მტკიცებულების ბროკერები“ უნდა გახდნენ მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების მრჩეველები⁴, ანუ 2014–2015 წლიდან სამეცნიერო დიპლომატიის ფარგლებში მსოფლიოს მონინავე ქვეყნების პოლიტიკის შემუშავების, დაგეგმვისა და განხორციელების პრო-

1 Fedoroff, N, “Science diplomacy in the 21st Century”, Cell, 2009, 136 (1), January, pp. 9–11 55 Committee on Global Science Policy and Science Diplomacy (2011). National Academies.

2 Committee on Global Science Policy and Science Diplomacy (2011). U.S. and International Perspectives on Global Science Policy and Science Diplomacy: Report of a Workshop. National Academies Press, ISBN 978-0-309-22438-3, pp. 60.

3 Букалова С. В. (2018), Научная дипломатия: сущность и роль в системе между-народных отношений// Мировая политика. № 2. – С.95–103. DOI: 10.25136/2409- 8671.2018.2.25855. URL: <http://enotabene.ru/wi/article-25855.html> (რუსულ ენაზე).

4 National Research Council. 2015.

ცესში სარგებლობენ სპეციალური სამეცნიერო მრჩეველების რეკომენდაციებით¹.

ჩვენი აზრით, ეს გამოცდილება აუცილებლად გასაზიარებელია. სამეცნიერო დიპლომატია აღიარებს მეცნიერებისა და ტექნოლოგიის ფუნდამენტურ მნიშვნელობას ჩვენი გლობალური ცივილიზაციის შემდგომი განვითარების პროცესისთვის. სწორედ ამიტომ სამართლისა და დიპლომატიის ფლექტჩერის სკოლამ ტუფტის უნივერსიტეტში, ასევე, გამოყენებითი სისტემების ანალიზის საერთაშორისო ინსტიტუტმა (IIASA) 2016 წლის ოქტომბერში, ვენაში, საგარეო საქმეთა სამინისტროებისათვის ერთობლივად მოიწვიეს საერთაშორისო დიალოგი მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების კონსულტაციების შესახებ. ვენა შეირჩა იმ პრინციპით, რომ აქ მდებარეობს გამოყენებითი სისტემების ანალიზის საერთაშორისო ინსტიტუტის შტაბბინა. ეს ფორუმი ისტორიაში შევიდა როგორც „ვენის დიალოგი“. დიალოგში ჩაერთვნენ დიპლომატები ოცზე მეტი ქვეყნიდან და დაადასტურეს, რომ აუცილებელია ქვეყნებს შორის „ცოდნის პლატფორმის“ ჩამოყალიბება.

ჯერ კიდევ 2014 წელს ჩამოყალიბდა მთავრობის სამეცნიერო რჩევის საერთაშორისო ქსელი (INGSA), რომელიც განიხილავს „სამეცნიერო მტკიცებულებების გამოყენებას პოლიტიკის ინფორმირებისთვის, ხელისუფლების ყველა დონეზე“. ანუ, მსოფლიოს წამყვანი ქვეყნები თანხმდებიან, რომ მეცნიერების როლი და მნიშვნელობა პოლიტიკური და არაპოლიტიკური საკითხების, კაცობრიობის უსაფრთხოების, მშვიდობის შენარჩუნების საკითხში არის გადამწყვეტი მნიშვნელობის. და ამ დროს საქართველო განზე დგას აღნიშნული პროცესებიდან და ჩვენს სამთავრობო უწყებებს ჯერაც ვერ გაურკვევიათ, რა ხდება მსოფლიოში, სამეცნიერო პოტენციალის გამოყენების თვალსაზრისით. ისმის სრულიად ლოგიკური კითხვა: რამდენად ვართ დაკავშირებული ამ ორგანიზაციებთან, ვიღებთ თუ არა გამოცდილებას მათგან? იყენებენ თუ არა ჩვენი სამინისტროები სამეცნიერო პოტენციალს საშინაო და საგარეო საკითხების გადაჭრის პროცესში?

რადგან სამეცნიერო დიპლომატიის ფარგლებში არსებული რესურსი საუნივერსიტეტო განათლების ერთ აუცილებელ სეგმენტს – მეცნიერებას

მოიცავს, საუნივერსიტეტო ცხოვრება კი ორი ძირითადი პარადიგმის – სწავლისა და კვლევის, სწავლებისა და მეცნიერების ერთიანობაა, სამეცნიერო დიპლომატია კონფლიქტების რეგულირების პროცესში თამაშგარე მდგომარეობაში ტოვებს ისეთ უმნიშვნელოვანეს რესურსს, როგორიცაა: სწავლის პროცესი და მისი ყველაზე მნიშვნელოვანი სუბიექტი – სტუდენტობა. ანუ სამეცნიერო დიპლომატია არ არის ორიენტირებული და ვერ ხედავს იმ მაორგანიზებელი ძალის მნიშვნელობას, რომელზეც უნდა აშენდეს სახელმწიფოს ჯანსაღი მომავალი.

გვნამს, რომ ცალკე აღებული, ვერც დიპლომატიის რომელიმე ფორმა და ვერც უნივერსიტეტი შექმნის ახალ უნივერსალურ ცოდნას და ვერ იქცევა კონფლიქტის იმ მაორგანიზებელ ცენტრად, რომელსაც შესწევს ძალა, უპასუხოს არსებულ ფუნდამენტურ გამოწვევებს – კონფლიქტებს და იყოს ადეკვატური დროსთან მიმართებაში.

დრო არის ცვლილების პროდუქტი (და არა პირობითი), იგი არ მოდის, არამედ მიდის, ვინც კარგ დროს ელოდება, ცუდს ახანგრძლივებს. თანამედროვე პროცესებმა – გლობალიზაციამ და ტექნოლოგიურმა რევოლუციამ – განაპირობეს ცხოვრების დაჩქარებული რიტმი, რადიკალურად განსხვავებული ცხოვრების ტემპი, სადაც კონფლიქტის, (მას ყოველთვის არა აქვს უარყოფითი დატვირთვა – იშვიათად, მაგრამ იძლევა სოციალური ტრანსფორმაციის საშუალებას) თუნდაც ლოკალურის, გლობალურ პრობლემად ქცევის საფრთხე განუზომლად დიდია.

ისტორიულ კონტექსტში, კონფლიქტის პარალელურად, არსებობდა და არსებობს უნივერსიტეტიც და დიპლომატიაც, რომლებიც, ცალკე დიქტომიურად, მხოლოდ მეტ-ნაკლებად ასრულებენ თავიანთ ფუნქციებს, თუმცა ვერ პასუხობენ დროის გამოწვევებს. მაგრამ სწორედ უნივერსიტეტსა და დიპლომატიას შორის „ინტერდისციპლინური“ კავშირი აჩენს შესაძლებლობას, წარმოიქმნას ის ახალი თეორიულ – მეთოდოლოგიური ცოდნა, რომელიც კონფლიქტის დარეგულირების ახალ ფუნდამენტურ პარადიგმას შემოგვთავაზებს, შეცვლის უნივერსიტეტის ფოკუსს თეორიული ცოდნიდან პრაქტიკული მიმართულებისაკენ. იგი – უნივერსიტეტი არა თუ

1 საგარეო საქმეთა სამინისტროებთან ფუნქციონირებს სამეცნიერო მრჩეველთა ინსტიტუტები ან საბჭოები, რომლებიც აქტიურად არიან ჩართული ქვეყნების საგარეო პოლიტიკის დაგეგმვასა და განხორციელებაში. უფრო მეტიც, სამეცნიერო მრჩეველები ჰყავთ ისეთ სამინისტროებს, რომლებიც ქვეყნის საშინაო საკითხებს აგვარებენ, მაგალითად, განათლების, ფინანსების, პოლიციის, იურისპრუდენციის, ჯანდაცვის, ჰუმანიტარული საკითხების გადასაჭრელად.

შევა კონფლიქტში, ან შემოიტანს მას საუნივერსიტეტო სივრცეში, რაც მოახდენს მის ესკალაციას (როგორც ადრე), არამედ შემოიტანს მხოლოდ „თემას“, მისი შემდგომი განვითარების მიზნით. ამგვარი მიდგომა საშუალებას მოგვცემს, კონფლიქტის პრობლემატიკა, მხარეთა დაპირისპირებიდან, გადავიყვანოთ თეორიულ – პრაქტიკულ დისკურსში და შევიმოუშავოთ ის აუცილებელი მეთოდოლოგია, რომელიც ყველაზე ეფექტიანად უპასუხებს კონფლიქტს და მოემსახურება მის დარეგულირებას.

ახალი მიდგომა, ორგანული ბმა, თეორიული კონსტრუქციის ახალი ფორმატი, განწყობების წინასწარი გაჟღერებით აჩენს შესაძლებლობას, საკუთარი ინტერესებიდან გამომდინარე, საუნივერსიტეტო სივრცეში შემოვიდეს და თავისი ადგილი დაიმკვიდროს პრობლემით დაინტერესებულმა ყველა აქტიურმა სუბიექტმა – როგორც სახელისუფლებო სტრუქტურებმა (უმათოდ, კონფლიქტი ვერ მოგვარდება), ასევე, ჩვენმა დედა ეკლესიამ, არასამთავრობო სექტორმა, საერთაშორისო ორგანიზაციებმა და სამოქალაქო საზოგადოებამ. რაც მთავარია, დემოკრატიულ სივრცეში, თითოეული მათგანი ბუნებრივად დაიკმაყოფილებს თავის ჯანსაღ ინტერესს.

როგორც უნივერსიტეტი, ასევე დიპლომატია, ყველა არსებული სახეობით, ცალ-ცალკე არასრულად პასუხობენ არსებულ გამოწვევებს. ლოკალურ ან გლობალურ პრობლემებთან – კონფლიქტებთან გასამკლავებლად კი საჭიროა, დიპლომატია შემოვიყვანოთ უნივერსიტეტში და მივცეთ მას დატვირთვა, რომელიც მოემსახურება, უპირველეს ყოვლისა, სახელმწიფო ინტერესებს – ქვეყნის ერთიანობას, მთლიანობას, თავისუფლებას, კეთილდღეობასა და მისი გარანტირებული, უსაფრთხო მომავლის უზრუნველყოფას. აღნიშნულის განსახორციელებლად, უმნიშვნელოვანესი როლის შესრულება შეუძლია დიპლომატიას, რომელსაც ძალუძს, საფუძვლად იქცეს და ხელი შეუწყოს საზოგადოებებს შორის (როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე მის გარეთ) ახალი ჰარმონიული ურთიერთობების ჩამოყალიბებას. ვგულისხმობთ, ზოგადად დიპლომატიას მთლიანობაში და არა მის სახეობებს – ფორმებს, რომლებიც ცალ-ცალკე ისედაც ფუნქციონირებენ პრობლემების ფონზე.

დიპლომატია და უნივერსიტეტი, ცალცალკე, მონოციკლური ხასიათის მატარებელნი არიან, რაც იმას გულისხმობს, რომ მათ არ ძალუძთ შექმნან სისტემა, რომელიც შესაძლებელს გახდის,

გამოიმუშაოს ერთიანი მიდგომა. სწორედ ამიტომ შემოვიღეთ „საუნივერსიტეტო დიპლომატია“, რომელიც უფრო მეტია, ვიდრე ცალკე უნივერსიტეტი და დიპლომატია, იზოლირებული ფუნქციებით.

დასკვნა

საუნივერსიტეტო დიპლომატია უნდა განვიხილოთ ისეთ ინოვაციურ მიმართულებად, რომელიც არ უარყოფს და არც ემიჯნება დიპლომატიის ზემოთ ნახსენებ თუ სხვა ფორმებს, არამედ პირიქით, მათი თანაარსებობა და კოორდინირებული საქმიანობა ოფიციალურ პოლიტიკურ მიმართულებასთან ინტეგრირების გზით, სახელმწიფოებრივად მოაზროვნე ხელისუფლების, სამოქალაქო საზოგადოებისა და საერთაშორისო თანამეგობრობის ჩართულობის პროცესის გაჯანსაღების შეუქცევადობის წინაპირობად შეიძლება იქცეს.

ვფიქრობთ, თანამედროვე გლობალური და ლოკალური (რეგიონული) პროცესების გადაკვეთაზე, სადაც საქართველო ისტორიულ გარემოებათა გამო აღმოჩნდა, დიპლომატიის ფორმები, სამეცნიერო დიპლომატიის ჩათვლით (ანუ, ჩაკეტილი აკადემიური სივრცით) არ შეიძლება შემოვიფარგლოთ და, პარალელურად, პოლიტიკური პრობლემების განხილვისას (გადანწყვეტისას) ავამუშაოთ კონკრეტულ სივრცეში არსებული არაპოლიტიზებული, ავტორიტეტული მეცნიერულ-ჰუმანისტური და ახალგაზრდული დიალოგის წარმართვის ახალი მაკონსოლიდირებელი და კომპლექსური მექანიზმები. ამ მიზნით, მიზანშეწონილია, განვიხილოთ „საუნივერსიტეტო დიპლომატია“, როგორც საერთაშორისო ურთიერთობების ახალი ფორმა და დიპლომატიის (მეტნაკლებად მისი ყველა სახეობის მომცველი) ახალი სახეობა, მისი განსხვავება და ძირითადი უპირატესობა ისაა, რომ, იგი ნდობისა და მშვიდობის აღდგენის პროცესში, მეტი რესურსის, უპირველესად კი, განსაკუთრებული ეთნიკური, მენტალური და სოციო-კულტურული ფასეულობების შემაკავშირებელი ფუნქციის მქონე ინსტიტუციის უნივერსიტეტის, სტუდენტ-ახალგაზრდობასთან ერთად, ჩართვის საშუალებას იძლევა.

აქედან გამომდინარე, სამეცნიერო დიპლომატიის გამოცდილების გათვალისწინებით, კონფლიქტების მოგვარებისადმი სისტემური მიდგომა და ის ახალი პარადიგმა, რომლის შესაძლებლობას აჩენს „საუნივერსიტეტო დიპლომატია“, როგორც უფრო ფართო, მასშტაბური

და ეფექტური სტრატეგია. იგი, სამშვიდობო ინიციატივებისა და სამეცნიერო აკადემიზმის შე-რწყმასთან ერთად, მოიცავს საზოგადოების ყვე-ლაზე ჯანსაღი და პრაგმატულად მოაზროვნე, მომავალი თაობის – სტუდენტობის ჩართულობას პარტნიორული ურთიერთობების ჩამოყალიბების სამშვიდობო პროცესში. ასევე, წარმოგვიდგება როგორც რბილი პოლიტიკის გამაერთიანებელი – უნივერსალური ფორმა, ახალი „ერთმანეთის შეუბღალავად და დაუმონებლად მორიგების“ (წმინდა ილია მართალი) დემოკრატიულ სივრცე-გარემოდ, რომელშიც სინქრონულად თანაარსე-ბობენ და თანამშრომლობენ რბილი ძალის ისეთი ჯანსაღი ფორმები, როგორიცაა, მაგალითად, სა-ხალხო, სამეცნიერო, კულტურული, საეკლესიო, სამედიცინო, ეკონომიკური, სპორტული, ტუ-რისტული დიპლომატია და ა.შ. მათთან უნისონში, „საუნივერსიტეტო დიპლომატიას“ ძალუძს, დაძ-ლიოს ისეთი სასიცოცხლო და აუცილებელი პრო-ბლემა, რომელიც ჯერ კიდევ ელის მოგვარებას.

„საუნივერსიტეტო დიპლომატია“ დაკავშირე-ბულია ისეთ უმნიშვნელოვანეს კატეგორიებთან, როგორიცაა „უნივერსიტეტი“ და „დიპლომატია“. მათი ორგანული შერწყმით, თანაბარი ინტერესე-ბითა და პარიტეტული ერთიანობით ყალიბდება სრულიად ახალი ფენომენი.

უნივერსიტეტი და დიპლომატია, ცხადია, შემ-თხვევითი მიზეზებით არ გაგვიერთიანებია სი-ნტაგმის „საუნივერსიტეტო დიპლომატიის“ ქვეშ. მისი შინაარსი „შიგნითა არსი“(უნივერსიტეტი და დიპლომატია ცალ-ცალკე) ქმნის „გარე არსს“ (უნივერსიტეტი და დიპლომატია ერთად), რო-გორც ამოუწურავ თავისთავადობას. იგი თავის ორსახოვან არსში მოიცავს პრობლემათა გადაჭ-რისა და თვითრეგულირების დღემდე, ჯერ კი-დეც გამოუყენებელ, აუმოქმედებელ უნიკალურ შესაძლებლობებს. ამ კონტექსტში გთავაზობთ უნივერსიტეტისა და დიპლომატიის, როგორც ინსტრუმენტებისა და მათგან წარმოქმნილი არა სიტყვათა წყობის, არამედ „რბილი ძალის“ ახალი ფენომენის – „საუნივერსიტეტო დიპლომატიის“ შესახებ ისტორიულ ექსკურსს.

„საუნივერსიტეტო დიპლომატია“ უფრო მე-ტია, ვიდრე ცალკე უნივერსიტეტისა და ცალკე დიპლომატიის იზოლირებული ფუნქციები. ის უნდა განვიხილოთ ისეთ ინოვაციურ მიმართულე-ბად, რომელიც არ უარყოფს და არც ემიჯნება ზე-მოდ ნახსენებ ფორმებს, განსაკუთრებით, ჩვენი ევროპელი მეცნიერების მიერ შემოთავაზებულ

„სამეცნიერო დიპლომატიას“.

„საუნივერსიტეტო დიპლომატია“, ბუნებრივია, გულისხმობს დიპლომატიის სხვა სახეობათა ცალ-კეულ ელემენტებს და, ამასთანავე, ორი „შეტყუ-პებული ფიცრის“ მსგავსად, საუნივერსიტეტო სი-ვრცისა და დიპლომატიის, ცოდნისა და პოლიტი-კის ორგანული შეერთებით, აყალიბებს მის ახალ სახეს, მეტიც, ქმნის ახალ თვისებრიობას.

„საუნივერსიტეტო დიპლომატია“, როგორც პოზიტიური კონცეფცია, დაინტერესებულ სუბი-ექტებს შორის კომუნიკაციის ახალი ეფექტიანი და ინოვა ციური ფორმა, მეცნიერების – დიპლო-მატიისა და სამეცნიერო კერის – უნივერსიტეტის დარგთაშორისი კავშირი, თაობათა, ადამიანებს შორის დამოკიდებულების სინერგიისა და სი-ყვარულის ფილოსოფია, ლოგიკურად ზუსტია, სრულიად თავისუფალია ორაზროვნებისა და ბუნდოვანებისაგან. უფრო კონკრეტულად – დიპ-ლომატიისა და სამშვიდობო განათლების ახალი ორერთიანი სახეობაა, რომელიც უნივერსალუ-რია და გულისხმობს არსებული, თუმცა დღემდე გამოუყენებელი რესურსის – აკადემიური და სა-მეცნიერო-კვლევითი (საუნივერსიტეტო) პოტენ-ციალის ამოქმედებას. ქმნის შესაძლებლობას, საუნივერსიტეტო სივრცეში ჩამოყალიბდეს მშვი-დობის სწავლებისა და აქედან გამომდინარე, მშვი-დობის მშენებლობის თვისებრივად ახალი ფო-რმატი, რომელიც უალტერნატივო სამშვიდობო – დიპლომატიური ენითა და სამეცნიერო დიალო-გის საფუძველზე, ხელს შეუწყობს ტრანსფორმა-ციულ მიდგომას. ამ მიზნის რეალიზაციის თეო-რიული კონსტრუქციის შესაქმნელად, სავალდე-ბულოა აუცილებელი ბაზისური ელემენტებისა და განწყობების წინასწარი გაჟღერება. კერძოდ:

– საზოგადოებათა ცნობიერებაში მშვიდობის კულტურის დამკვიდრება და მისი დინამიური ხედვის ჩამოყალიბება, რეალური ნდობის აღ-დგენა, მოუგვარებელი კონფლიქტების გაჭიანუ-რებული მდგომარეობის – „არც მშვიდობა, არც ომის“, მშვიდობისა და მისი მიღწევის სისტემური მეცნიერული აღქმა– გაცნობიერება, მხარეთა ურთიერთდამოკიდებულების მნიშვნელობის გა-გება ფსიქოლოგიურ, სულიერ, სოციალურ, პოლი-ტიკურ, ეკონომიკურ, სამხედრო და სხვა დონეზე;

– კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზების არსის გარკვევა, შიშების აღმოფხვრა, მათში მონაწილე და სხვა დაინტერესებული მხარეების ინტერესე-ბის შესწავლა, ანალიზს, შეფასებას, მათ შორის თანხვედრის პოვნას, ცვლილებების პროცესების

სტიმულირებას, მიმართულს უარყოფითიდან დადებითის შექმნისაკენ;

- მშვიდობის, როგორც პროცესის სწავლება, მისი - სამშვიდობო პროცესის დემოკრატიზაცია, ძალადობის ნებისმიერი ფორმით გამოყენების გამორიცხვა, ინტერსტრუქტურული გაგების განვითარება, პოზიტიური, კონსტრუქციული განწყობის შექმნა;

- იმგვარი სამეცნიერო პლატფორმის გენერირების ხელშეწყობა, რომელიც მყარ ფუნდამენტს შექმნის ახალი საქართველოს სააზროვნო ორიენტირების გამოკვეთისა და განსაზღვრის გზაზე;

- მაქსიმალურ კონსენსუსზე, ე.წ. „საერთო ნიადაგის“ (ილია მართალი) პრინციპზე დაფუძნებული ისეთი კონცეფციის გენერირებასა და პოპულარიზაციას, რომელმაც შემდგომში უნდა განსაზღვროს საერთო ეროვნული თანხმობის დოკუმენტის ფორმა და შინაარსი;

- უნივერსიტეტის და დიპლომატიის ფუნქციების, არა ცალ-ცალკე, არამედ, არსობრივი გააზრებითა და შეთანხმებით, ისეთი მოდელის (ალგორითმის) შექმნას, რომელიც არსებული ურთიერთობების გაუმჯობესებითა და არა მხოლოდ ამ ორი ინსტიტუციის ნიადაგში არსებული რესურსით, არამედ, მათ მიჯნაზე წარმოებული, მხო-

ლოდ ახლის შექმნით უზრუნველყოფს და გააჩენს კონფლიქტის საუნივერსიტეტო სივრცეში მისი შემოტანით მშვიდობიანად მოგვარების მტკიცე პერსპექტივას.

რეალურად, უნივერსიტეტი ინტელექტუალური დამოუკიდებლობის ის კერაა, რომელშიც აზროვნება აკადემიურ სრულყოფილებას, სისტემურობისათვის ესტაფეტას გადასცემს დიპლომატიას. „აზროვნება“ და „არსებობა“, ანუ უნივერსიტეტი და დიპლომატია, მათი კავშირის შექმნა, ძალის „სესხების“, ძალის „დამატების“ და ურთიერთკოოპერაციის საშუალებით, როგორც საუკეთესო კომბინაცია ერთმანეთს ავსებენ და განაპირობებენ. ამდენად, აკადემიურ-კვლევითი, საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აქტივობის შერწყმითა და ჯანსაღი, ინტელექტუალური პროცესების პროვოცირებით, უნივერსიტეტი უნდა ვაქციოთ სამშვიდობო პროცესებისა და მდგრადი მშვიდობის უწყვეტ - შემოქმედებით სააზროვნო კერად, ხოლო ინოვაცია - „საუნივერსიტეტო დიპლომატია“ - კონფლიქტის მოწესრიგების ისეთ უნიკალურ, სიცოცხლისუნარიან მეთოდად, საშუალებად, რომელიც კონფრონტაციიდან, ჩიხური მდგომარეობიდან, არა ძალისმიერ, არამედ მშვიდობიან კალაპოტში გადაიყვანს ყველა ტიპის დაპირისპირება - კონფლიქტს.